

TYÖMINISTERIÖ

ESIPUHE

Työpoliittinen tutkimus -sarjassa julkaistaan Lasse Ahtiaisen raportti työehtosopimusten kattavuudesta Suomessa. Tutkimussarjassa on aikaisemmin julkaistu useita palkansaajien järjestäytymistä koskevia raportteja, joista viimeisin on vuodelta 2004. Nyt julkaistava tutkimus täydentää kuvaa suomalaisesta työehtosopimuskentästä uudesta näkökulmasta.

Kansainvälisesti Suomea on pidetty korkean järjestäytymisasteen ja kattavien työehtosopimusten maana. Tällainen yleiskuva hahmottuu jo pelkän arkikokemuksen perusteella. Kuitenkaan tarkkaa, luotettavaan lähteisiin perustuvaa tietoa työehtosopimusten kattavuudesta ei ole ollut käytettävissä. Kansainvälisissä vertailuissakin tiedot ovat olleet 'valistuneita' arvioita. Käsillä oleva raportti korjaa tämän ongelman. Tutkimus erittelee lisäksi eri toimialojen välisiä eroja, jotka voivat olla hyvinkin suuria.

Raportti perustuu yhtä ajankohtaa koskeviin aineistoihin. Tällaisena se ei anna vastausta siihen, onko työehtosopimusten kattavuus muuttunut tai onko se muuttumassa. Koko suomalaisen työehtosopimuskentän muutosten seuraaminen on perusteltua jatkossakin ja perusasioita, kuten palkansaajien ja työnantajien järjestäytymistä tai sopimusten kattavuutta, voi käyttää seurannan yhtenä lähtökohta. Tutkimus on osa Työpoliittista tutkimusohjelmaa 2003 - 2007.

Helsingissä toukokuussa 2007

Pekka Ylöstalo
Erikoissuunnittelija

TEKIJÄN ESIPUHE

Työministeriön Työpoliittinen tutkimus-sarjassa on julkaistu palkansaa-
jien järjestäytymistä koskevia tutkimuksia vuodesta 1989 lähtien. Vii-
meisin koskee vuotta 2004. Näiden yhteydessä heräsi tarve selvittää
myös työnantajien järjestäytymistä. Samalla havaittiin, että kansainväli-
siin vertailuihin on Suomen osalta voitu tarjota vain paljolti arvioihin pe-
rustuvia tietoja työehtosopimusten vaikutusalueesta.

Työehtosopimusten tärkeyttä ei voine liiaksi korostaa. Sopimukset ovat
tärkeitä niin yksityistaloudelle ja yritystaloudelle kuin koko yhteiskun-
nallekin. Työehtosopimuskenttä elää ja muuttuu jatkuvasti. Elinkeinoelä-
män muutokset vahvistavat ja heikentävät toimialoja, julkisen ja yksityi-
sen sektorin rajat muuttuvat ja hämärtyvät, työn sisällön muutos ja jatku-
vat oppimistarpeet ovat peittämässä eroja työntekijöiden ja toimihenkilö-
iden välillä. Etujärjestöt tekevät kaikkensa sopeutuakseen kehitykseen
ja järjestöillä näyttäisi olevan myös yleinen pyrkimys olla mukana ohjaa-
massa kehitystä.

Tämän raportin tarkoituksena ei ole olla tyhjentävä esitys sopimustoi-
minnasta. Tutkimuksessa keskeiselle sijalle nousevat voimassa olevat
yksityisen sektorin työehtosopimukset, joista on vuodesta 2001 lähtien
olemassa työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan
ratkaisut ja niiden perustelut. Tämän aineiston saattoivat käyttööni Tuula
Andersin ja Ari Pulkkinen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja heille siitä
suuret kiitokset.

Tilastokeskuksen aineiston kokoamisessa minua tuki erityisesti yliak-
tuaari Antti Katainen. Hänelle kiitos kärsivällisyydestä jatkuvia kyselyjä-
ni kohtaan. Työministeriössä työtäni ohjasivat työmarkkinaneuvos
Päivi Järviemi ja erikoistutkija Pekka Ylöstalo. Heille kiitokset arvok-
kaista ohjeista ja sujuvasta yhteistyöstä.

Espoossa 2.4.2007

Lasse Ahtiainen

TIIVISTELMÄ

Työministeriössä on selvitetty palkansaajien järjestäytymistä vuodesta 1989 lähtien. Viimeisimpien vuosia 2001 ja 2004 koskevien tutkimusten yhteydessä nousi tarve selvittää myös työnantajien järjestäytymistä. Tämä tutkimus on alustava selvitys työehtosopimus kentästä. Pyrkimyksenä on ensisijaisesti tarkastella solmittuja työehtosopimuksia ja koota niistä tietoa myös työnantajien järjestäytymisestä.

Tässä tutkimuksessa työehtosopimusten kattavuudella tarkoitetaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta työehtosopimusten sopimusalan kaikista palkansaajista. Suomessa tämä osuus on tärkeä kriteeri yleissitovuuspäätöksissä. Mikäli osuus on vähintään noin puolet, sopimus todetaan yleissitovaksi, kaikkia sopimusalan työsuhteita koskevaksi.

Vuodesta 2001 lähtien Suomessa on toiminut työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta. Se käsittelee yksityisellä sektorilla solmitut valtakunnalliset sopimukset ja päättää niiden yleissitovuudesta sopijaosapuolten antamien tietojen ja lähinnä tilastokeskuksen alaa koskevien tilastojen perusteella. Vahvistamislautakunnan päätökset sekä niiden perustelut muodostavat tutkimuksen perusaineiston. Lähinnä vertailuaineistona käytetään lisäksi tilastokeskuksen palkkarakennetilastojen toimialoittaisia lukumäärätietoja. Tilastoihin kootaan yksityisen sektorin järjestäytyneiden työnantajien ilmoittamat palkkatiedot. Nämä kattavat suurimman osan Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyritysten palkansaajista. Tilastot ovat yleisimmin vuodelta 2004.

Työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla on kaikkiaan 71.9 %. Tämän verran yksityisellä sektorilla työskentelevistä palkansaajista toimii järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Lukumääräisesti heitä on kaikkiaan 867895. Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin tulee lisäksi 340004 palkansaajaa ja kaikkiaan yksityisellä sektorilla on työehtosopimusten piirissä 1207899 palkansaajaa vuonna 2004.

Toimialoittaisessa tarkastelussa eri aineistoista saadut tulokset poikkeavat toisistaan etenkin koulutuksen, terveys- ja sosiaalipalveluiden ja energiatuotannon toimialoilla, joilla yksityisen sektorin ja julkisen sektorin raja ei ole aina selvä, sekä kaupan ja hotelli- ja ravintolatoiminnan toimialoilla, joiden osalta osa-aikaiset ja tilapäiset työsuhteet luokitellaan aineistoissa eri tavoin. Kuitenkin voi todeta, että aloilla, joilla suurten yritysten palveluksessa olevien palkansaajien osuus alan palkansaajista on suuri, työehtosopimusten kattavuus on myös korkea. Rahoitus- ja vakuutus toiminnassa kattavuus on 90 % ja teollisuudessa 81 %. Sen sijaan taas rakennus alalla kattavuus on 55 %, kaupassa 56 % ja kiinteistö-, tutkimus- ja liike-elämän palveluissa 68 %. Näille on yhteistä keskimääräistä pienempi yrityskoko.

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vuonna 2004 yksityisellä sektorilla oli kaikkiaan 1381469 palkansaajaa. Mukaan lasketaan myös valtioenemmistöiset osakeyhtiöt. Näin sopimusten ulkopuolelle jää 173570 palkansaajaa ja työehtosopimusten piirissä olevien osuus kaikista yksityisen sektorin palkansaajista on 87.4%. Kun otetaan huomioon myös julkinen sektori, jolla sopimukset kattavat kaikki palkansaajat, kuuluu Suomessa vuonna 2004 työehtosopimusten piiriin 91.4 % palkansaajista.

SAMMANDRAG

Vid arbetsministeriet har organiseringen bland löntagare utretts sedan 1989. I samband med de senaste undersökningarna gällande åren 2001 och 2004 uppstod ett behov av att utreda också organiseringen bland arbetsgivare. Denna undersökning är en preliminär utredning om kollektivavtalsfältet. Strävan är att i första hand granska ingångna kollektivavtal och genom dessa också insamla information om organiseringen bland arbetsgivare.

I denna undersökning avses med kollektivavtalens täckning andelen löntagare som är anställda hos organiserade arbetsgivare av alla löntagare inom kollektivavtalens avtalsområden. I Finland är denna andel ett viktigt kriterium i besluten om huruvida avtalet är allmänt bindande. Om andelen är minst ungefär hälften, konstateras att avtalet är allmänt bindande, att det gäller alla anställningsförhållanden inom avtalsområdet.

I Finland har Nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan varit verksam sedan 2001. Nämnden behandlar de riksomfattande avtal som ingåtts inom den privata sektorn och beslutar om deras allmänt bindande verkan utgående från de uppgifter som avtalsparterna givit och närmast statistik som berör Statistikcentralens verksamhetsområde. Nämndens beslut samt motiveringarna till besluten utgör grundmaterialet för undersökningen. Närmast som jämförelsematerial används därtill uppgifterna om antalen per bransch i statistikcentralens lönestrukturstatistik. I statistiken samlas de löneuppgifter som de organiserade arbetsgivarna inom den privata sektorn uppger. Dessa täcker merparten av löntagarna i medlemsföretagen i Finlands Näringsliv EK. Statistiken är oftast från 2004.

Allt som allt täcker kollektivavtalen 71,9 % inom den privata sektorn. En så stor andel av löntagarna inom den privata sektorn är anställda hos organiserade företag. Antalsmässigt sett utgör de sammanlagt 867 895 löntagare. Utgående från avtalens allmänt bindande verkan omfattas därtill 340 004 löntagare av kollektivavtalen. Allt som allt omfattades sammanlagt 1 207 899 löntagare inom den privata sektorn av kollektivavtalen under 2004.

I den branschvisa granskningen avviker de resultat som man fått från olika material från varandra i synnerhet inom utbildning, hälsovårds- och socialtjänster och energiproduktion, där gränsen mellan den privata och den offentliga sektorn inte alltid är tydlig. Därtill avviker resultaten inom handel och hotell- och restaurangbranschen, där deltidsanställningar och tillfälliga anställningar klassificeras på olika sätt i materialen. Ändå kan det konstateras att inom branscher där andelen löntagare anställda hos stora företag är hög, är också kollektivavtalens täckning hög. Inom finansierings- och försäkringsverksamhet är täckningen 90 % och inom tillverkning 81 %. Däremot är täckningen inom byggbranschen 55 %, inom handel 56 %, och inom fastighets-, forsknings- och affärlivstjänster 68 %. Gemensamt för dessa sektorer är att företagets storlek är mindre än genomsnittet.

Enligt Statistikcentralens sysselsättningsstatistik fanns år 2004 sammanlagt 1 381 469 löntagare inom den privata sektorn. Också aktiebolag med statlig majoritet räknas med. Således faller 173 570 löntagare utanför avtalen och andelen löntagare som omfattas av kollektivavtalen är 87,4 % av samtliga löntagare inom den privata sektorn. När också den offentliga sektorn beaktas, där alla löntagare omfattas av avtalen, omfattades 91,4 % av löntagarna i Finland av kollektivavtalen år 2004.

ABSTRACT

The Ministry of Labour has studied the organisation among employees since 1989. In connection with the latest studies for 2001 and 2004, the need to also study the organisation among employers arose. This study is a preliminary report on the sphere of collective agreements. The objective is primarily to study made collective agreements and through the agreements also gather information on organisation among employers.

In this study the coverage of collective agreements means the share of employees employed by organised employers of all the employees within the collective agreement sector. In Finland this share is an important criterion when deciding on general applicability. If the share is at least approximately half of all employees in the sector, it is confirmed that the agreement is generally applicable, that it applies to all employment relationships within the agreement sector.

Since 2001 there has been a Commission confirming the general applicability of collective agreements in Finland. The Commission handles the nation-wide agreements made in the private sector and decides on whether or not the agreements are generally applicable, based on the information given by the agreement parties and in the first place statistics concerning the area of Statistics Finland. The decisions of the Commission and the grounds for the decisions are the base material for this study. In addition, the information regarding employee share per sector in the statistics on the Structure of Earnings of Statistics Finland is used, mainly as comparison material. The statistics compile information on earnings given by the organised employers in the private sector. These cover most of the employees in the member companies of the Confederation of Finnish Industries EK. The statistics are mostly from 2004.

In all, the collective agreements cover 71.9% in the private sector. So many private sector employees are employed by organised companies. Their number amounts to 867,895. In addition, 340,004 more employees are covered by the collective agreements due to general applicability. In 2004, totally 1,207,899 private sector employees were covered by collective agreements.

In the sector-wise study, the results from different materials differ from each other, especially in education and training, health and social services and energy production, where the boundary between the private and public sectors is not always clear. In addition, the results concerning trade and the hotel and restaurant sector differ, since part-time employments and temporary employments are classified in different ways in the different materials. However, it can be ascertained that in the sectors with a high share of employees employed by large companies also the coverage of the collective agreements is high. In finance and insurance the coverage is 90% and in industry 81%, whereas the coverage is 55 % in the building sector, 56% in trade and 68% in real estate, research and business services. The common factor for these sectors is that the employer companies are smaller than the average.

According to the Employment statistics of Statistics Finland there were totally 1,381,469 employees in the private sector in 2004. Also joint stock companies with state-owned majority are included. In this way 173,570 employees are not covered by collective agreements and the share of private sector employees covered by the agreements is 87.4 %. When also the public sector is included, where all employees are covered by collective agreements, 91.4 % of the employees in Finland were covered by collective agreements in 2004.

LYHENNELMÄ TUTKIMUKSESTA

Tutkimuksessa pyritään antamaan yleiskuva työehtosopimusten kattavuudesta ja työnantajien järjestäytymisestä. Perusaineistona tutkimuksessa ovat solmitut työehtosopimukset. Osapuolet ilmoittavat aina sopimuksen syntyessä mm. sen piiriin kuuluvien jäsentensä määrät työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle, joka ratkaisee sopimuksen yleissitovuuden. Keskeinen tieto on työnantajaliittoon kuuluvien yritysten palkansaajien määrä, miltä pohjalta työehtosopimusten yleissitovuus paljolti ratkaistaan.

Tutkimuksessa käytetään viimeisimpiä solmittujen sopimusten osapuolten ilmoitustietoja, jotka on saatu yleissitovuuden vahvistamislautakunnalta. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrän lisäksi toinen keskeinen tieto yleissitovuuden määrittämisessä on alan palkansaajien kokonaismäärä. Tämän tiedon vahvistamislautakunta saa yleensä tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta.

Tässä tutkimuksessa työehtosopimusten kattavuus tarkoittaa sopimuksen piirissä olevien työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta alan kaikista palkansaajista. Tämä tieto on saatavissa vahvistamislautakunnan ratkaisuista, joissa siitä käytetään termiä sopimuksen edustavuus. Työehtosopimusten edustavuus on keskeinen tekijä yleissitovuuden määrittämisessä. Mikäli edustavuus on noin puolet alan palkansaajista, sopimus määritetään yleissitovaksi.

Tämä tutkimus on paljolti koonti työehtosopimusten vahvistamislautakunnan ratkaisuista. Ne koskevat yksityisen sektorin ja valtionenemmistöisten yritysten sopimuksia. Valtiolla ja kunnilla on omat kattavat sopimuksensa eikä julkisen sektorin sopimuksia käsitellä vahvistamislautakunnassa.

Keskeisen aineiston tutkimuksessa muodostavat myös tilastokeskuksen palkkarakenneilastot ja yritysrekisteri. Elinkeinoelämän keskusliiton toimialaliitot ilmoittavat säännöllisesti jäsenyriksiltään koottuja palkkatietoja tilastokeskukselle, joka täydentää niitä omin tutkimuksin. Käsillä olevassa raportissa käytetään tiedoista vain toimialoittaisia palkansaajien ja yritysten lukumääriä. Työehtosopimusten kattavuutta arvioidaan tämän tilastokeskuksen aineiston pohjalta toimialoittain vertaamalla näitä järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien lukumääriä yritysrekisteristä saataviin tietoihin toimialoittaisista palkansaajien kokonaismääristä.

Seuraavan taulukon toimialoittainen työehtosopimusten kattavuuden tarkastelu perustuu yleissitovuuden vahvistamislautakunnan päätöksiään varten laatimiin muistioihin, joihin yllä kuvatut keskeiset järjestöjen ilmoittamat tiedot ja laskelmat sopimusallalla toimivien palkansaajien kokonaismääristä sisältyvät. Käytössä ovat 15.2.2007 mennessä käsitellyt muistiot. Muistio tehdään aina sopimusajankohdan mukaisesti ja alalta käytetään tässä uusimpia muistioita. Tämä merkitsee sitä, että valtaosa tiedoista koskee vuosina 2005/2006 solmittuja sopimuksia. Jäsenyystiedot ovat hieman tätä aikaisempia ja tilastotiedot työssäkäyntitilaston osalta ovat yleisimmin vuosilta 2003/2004.

Toimialoittain esitetään vertailutietoina tilastokeskuksen yritysrekisteri- ja palkkarakenneilastojen mukaiset tarkasteltavan toimialan palkansaajien lukumäärät sekä järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuudet alan kaikista palkansaajista. Kaikkien tarkasteltavien toimialojen osalta tämä ei ole mahdollista. Alkutuotanto ei sisälly palkkarakenneilastoon eikä toimialoja kyetä aina vertailtavasti määrittämään. Yritysrekisteristä esitetään vielä toimialan vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palkansaajien osuus prosentteina kaikista alan palkansaajista. Tilastotiedot ovat vuodelta 2004.

Taulukko 1: Työehtosopimusten kattavuus yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilastojen perusteella

	tes-ratkaisut			palkkarakenne-tilasto			palkan-saajia vähintään 30 hengen yritt. %	
	palkan-saajia yritt.	palkan-saajat	kat-ta-vuus	palkan-saajia yritt.	palkan-saajat	kat-ta-vuus		
Teollisuus	*	313981	388264	80.9	322955	391050	82.6	82.5
Elintarviketeollisuus		30615	37077	82.6	31857	37035	86.0	83.2
Mekaaninen metsäteollisuus, puusepänteollisuus		21870	36866	59.3	20915	37483	55.7	73.2
Paperi- ja puumassateollisuus		28705	33814	84.9	33180	37232	89.1	98.0
Paino- ja kustannustoiminta		24056	27024	89.0	22721	27156	83.7	73.0
Tekstiiliteollisuus		7555	9005	83.9	6116	9068	76.4	65.0
Kenkä- ja nahkateollisuus		1312	1916	68.5	1632	2057	79.3	72.1
Kemianteollisuus		25163	32529	77.4	29030	36619	79.3	90.5
Rakennustuoteteollisuus		12771	15636	81.7	16113	15225	105.0	84.4
Teknologiateollisuus		161934	194397	83.3	161391	189175	85.3	82.2
Energia-ala		6800	11000	61.8	9088	9133	99.5	85.6
Rakennusala	*	50892	92767	54.9	53125	117322	45.3	46.9
Maa- ja vesirakentaminen		10425	16570	62.9				60.6
Talonrakennus		40467	76197	53.1				42.4
Kauppa	*	115849	208294	55.6	148499	221302	67.1	57.8
Autokauppa ja huolto		17139	29560	58.0	18709	34132	54.8	52.2
Kauppa		98710	178734	55.2	129790	187170	69.3	58.9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta		49000	53357	91.8	31914	43453	73.4	48.7
Liikenne	*	51542	82006	62.9	44691	94968	47.1	
Rautatieliikenne		10067	10439	96.4	8166	8543	95.6	99.9
Muu liikenne, varastointi, rahtaus		41475	71567	58.0	36525	86425	42.3	56.6
Posti- ja teleliikenne	*	35990	47181	76.3				
Postin toiminta		20490	27581	74.3	17562	17562	100.0	100.0
Tietoliikenne		15500	19600	79.1	'	19261		95.1
Rahoitus- ja vakuutustoiminta		38025	42359	89.8	37146	41496	89.5	83.2
Kiinteistö-, tutkimus-, liike-elämän palvelut		96830	142353	68.0	92014	176339	52.2	59.0
Koulutus		17991	23966	75.1	11269	7679	146.8	66.4
Terveystieteiden- ja sosiaalipalv.		50218	55310	90.8	28697	23055	124.5	35.8
Muut yhteiskunnalliset ja henkilöjohtaiset palvelut		13664	19180	71.2	16503	28362	58.2	53.2
Alkutuotanto		27113	41862	64.8	'	18431		35.7
Yhteensä		867895	1207899	71.9	813463	1171721	69.4	66.4
			puuttuvat alat yhteensä		25870	37692	69.4	69.4
					839333	1209413	69.4	

Yleissitovuusratkaisujen perusteella laskettu työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla on 71.9 %. Normaalisitovuuden piirissä on kaikkiaan 867895 palkansaajaa. Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin kuuluu lisäksi 340004 palkansaajaa ja työehtosopimusten piirissä on kaikkiaan 1207899 palkansaajaa vuonna 2004. Normaalisitovuuden piirissä ovat järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevat palkansaajat ja yleissitovuuden piirissä sopimuksen yleissitovaksi toteamisen perusteella sopimuksen alaisuuteen kuuluvat.

Palkkarakennetilastojen ja yritysrekisteritietojen perusteella laskettu työehtosopimusten piirissä olevien palkansaajien määrä on yksityisellä sektorilla kaikkiaan 1209413. Näistä on normaalisitovuuden perusteella työehtosopimusten piirissä 839333 ja yleissitovuuden perusteella 370080. Tämän aineiston mukaan laskettu työehtosopimusten kattavuus on 69.4 %. Palkkarakennetilastoista ei voitu laskea tietoliikenteen eikä alkutuotannon toimialojen järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määriä. Ne on arvioitu yleisen kattavuuden mukaisiksi.

Voi todeta, että yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilastojen mukaiset työehtosopimusten kattavuusprosentit ja palkansaajien lukumäärät poikkeavat vain vähän toisistaan tarkasteltaessa kaikkia toimialoja yhdessä. Sen sijaan toimialakohtaisia eroja on jonkin verran, mutta ne menevät ristiin.

Palkansaajien lukumäärät ja kattavuusprosentit poikkeavat eri aineistoissa etenkin aloilla, joilla julkisen sektorin osuus on suuri. Näitä ovat terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä koulutus. Varsinkin terveydenhuollossa on tapahtumassa toimintojen ulkoistamista ja yksityistämistä ja ala on kokemassa muutoksia. Eniten eroihin vaikuttanee kuitenkin se, että näillä aloilla toimii paljon yleishyödyllisiä yhteisöjä ja kolmannen sektorin toimijoita, joiden asema julkisen ja yksityisen sektorin välissä on täsmentymätön, ja siten ne voivat aiheuttaa tilastoinnin ristiriitaisuuksia.

Suurin puute aineistojen vertailtavuudessa on kuitenkin tilastointitapojen ero. Työssäkäyntitilastossa ovat mukana myös osa-aikaiset. Yritysrekisterissä osa-aikaiset on yhdistetty kokoaikaisiksi työllisiksi ja yksityisen sektorin palkkailmoitusaineistossa mukana ovat osa-aikaisuuksien lisäksi joskus myös tilapäiset työsuhteet erillisinä. Tilastointiero kuvastuu siinä, että työssäkäyntitilaston mukaan yksityisellä sektorilla ja valtionenemistöisissä yrityksissä on vuonna 2004 kaikkiaan 1381000 palkansaajaa. Yritysrekisterin mukaan palkansaajia on 1223200 eli selvästi vähemmän.

Tilastointiero näkyy toimialojen palkansaajien määrissä varsin selvästi. Aloilla, joilla on paljon osa-aikaisia ja lyhytaikaisia työsuhteita erot luvuissa ovat suurimmat. Näitä ovat kauppa, liikenteen, rahtauksen ja varastoinnin toimiala rautatieliikenne poislukien, majoitus- ja ravitsemistoiminta, rakentaminen sekä kiinteistö-, tutkimus- ja muut liike-elämän palvelut. Näillä aloilla myös työssäkäyntitilaston ja yritysrekisterin yksityisen sektorin palkansaajaluvut poikkeavat eniten toisistaan. Teollisuudessa, rahoitus- ja vakuutus toiminnassa ja energia-alalla luvut ovat taas melko lähellä toisiaan, mikä heijastanee alojen vakiintuneisuutta ja niillä solmittujen työsuhteiden normaalisuutta.

Eroista huolimatta voinee sanoa, että palkkarakennetilastoihin pohjaava aineisto tukee yleissitovuusratkaisuista kerätyn tutkimuksen keskeisen aineiston tuloksia. Luotettavuutta lisännee vielä se, että kattavuus on johdonmukaisesti yhteydessä alan yritys rakenteeseen. Järjestäytyneimpiä ja kattavuudeltaan suurimpia ovat alat, joilla vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa olevien osuus kaikista palkansaajista on suuri ja päinvastoin. Tästä ovat poikkeuksena lähinnä alat, joilla aineistojen toimialaluokittelu ei ole yhdenmukainen. Selvimmin eroja on terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden, energia-alan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan ja alkutuotannon toimialoilla. Useilla toimialoilla luvut ovat yllättävänkin lähellä toisiaan ja ainakin erot toimialojen välillä ovat kattavuuden ja suurten yritysten työvoimaosuuden osalta useimmiten saman suuntaisia.

Taulukossa 2 on laskettu työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuonna 2004 käyttäen työssäkäyntitilaston palkansaajien määriä. Työehtosopimusten piiriin voi kuulua joko pelkän normaalisitovuuden tai yleis-sitovuuden perusteella. Tilastosta on poistettu yrittäjät, joita on 236200. Valtion ja kunnan palveluksessa olevien katsotaan olevan työehtosopi-musten piirissä. Valtioenemmistöiset osakeyhtiöt sisältyvät tässä tutki-muksessa yksityiseen sektoriin. Tutkimuksessa mukana olevilla aloilla on kaikkiaan 1381469 palkansaajaa ja heistä työehtosopimusten piirissä on edellä olevan tarkastelun perusteella 1207899 palkansaajaa. Työehtoso-pimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuus yksityisellä sektorilla on siten 87.4 %. Kun otetaan mukaan myös julkisen sektorin palveluksessa olevat, saadaan työehtosopimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuu-deksi kaikkiaan 91.4 %. Työehtosopimusten ulkopuolella on 173570 pal-kansaajaa.

Taulukko 2: Työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuonna 2004

	palkan- saajat	työehtosopimuksen piirissä N	%
Valtio	147885	147885	100.0
Kunta	496305	496305	100.0
Valtioenemmistöinen oy	74874		
Yksityinen sektori	1306595		
Tutkimuksessa mukana	1381469	1207899	87.4
Palkansaajat yhteensä	2026159	1852590	91.4

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
2. Tutkimuksen tarkoitus ja keskeiset käsitteet	2
2.1 Tutkimuksen keskeiset käsitteet	2
2.1.1 Työehtosopimus	2
2.1.2 Työehtosopimusten kattavuus	4
2.2 Tutkimuksen tarkoitus	5
3. Yleissitovuusratkaisut ja tilastokeskuksen aineistot	6
3.1 Yleissitovuusratkaisut	6
3.2 Yritysrekisteri ja palkkatilastot	8
3.2.1 Yritysrekisteri	8
3.2.2 Palkkarakennetilastot	8
3.2.3 Työssäkäyntitilasto	9
3.2.4 Tilastojen käyttö tutkimuksessa	9
4. Työehtosopimusten sopijaosapuolet	12
4.1 Työnantajajärjestöt	12
4.1.1 Elinkeinoelämän Keskusliitto	12
4.1.2 Suomen Yrittäjät	14
4.1.3 Muut työnantajajärjestöt	14
4.2 Palkansaajajärjestöt	14
5 Työehtosopimukset toimialoittain	17
5.1 Sopimusten kattavuus teollisuudessa	18
5.1.1 Elintarviketeollisuus	18
5.1.2 Mekaaninen metsäteollisuus ja puusepänteollisuus	19
5.1.3 Paperi- ja puumassateollisuus	20
5.1.4 Paino- ja kustannustoiminta	20
5.1.5 Tekstiiliteollisuus	22
5.1.6 Kenkä- ja nahkateollisuus	22
5.1.7 Kemianteollisuus	23
5.1.7.1 Kemianteollisuus	23
5.1.7.2 Rakennustuoteteollisuus	24
5.1.8 Teknologiateollisuus	25
5.2 Energia-ala	26
5.3 Rakennusala	27
5.3.1 Maa- ja vesirakentaminen	27
5.3.2 Talonrakennus	27
5.4 Kauppa	28
5.4.1 Autokauppa	28
5.4.2 Vähittäis- ja tukkukauppa	29
5.5 Majoitus- ja ravitsemistoiminta	30
5.6 Liikenne	31
5.6.1 Rautatieliikenne	31
5.6.2 Muu liikenteen toimiala, varastointi ja rahtaus	32
5.7 Posti- ja teleliikenne	34
5.7.1 Postin toiminta	34
5.7.2 Puhelin- ja tietoliikenne	34
5.8 Rahoitus- ja vakuutustoiminta	35
5.9 Kiinteistö-, tutkimus- ja liike-elämän palvelut	35
5.10 Koulutus	38
5.11 Terveystieteidenhuolto- ja sosiaalipalvelut	39
5.12 Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	40
5.13 Alkutuotanto	43
6. Työehtosopimusten piiriin kuuluvien osuus	45

1. JOHDANTO

Työehtosopimukset ovat keskeinen osa työmarkkinoita. Niissä määritetään palkkataso, työaika ja työehdot, jotka luovat puitteet maan taloudelliselle kehitykselle ja kansalaisten hyvinvoinnille. Sopimusten luoma taloudellisen toiminnan ennustettavuus on perusta sekä yritystoiminnan että yksityistalouden menestykselle.

Valtakunnalliset työehtosopimukset tehdään järjestäytyneiden työnantajien ja palkansaajien välillä. Tällöin tärkeäksi nousee osapuolten järjestäytymisaste, mikä on useissa maissa lisäksi yhteydessä laajuuteen, jolla sopimukset lopullisesti pätevät. Sopimusten kattavuuden merkitystä esimerkiksi Suomessa lisää se, että järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuuden ollessa noin puolet alan palkansaajista, sopimukset määritetään yleissitoviksi eli koko alaa koskeviksi.

European Industrial Relations Observatory (EIRO) seuraa työmarkkinoiden, järjestäytymisen ja sopimustoiminnan kehitystä etenkin Euroopassa, mutta myös laajemmin. Tällä hetkellä EIRON raportteihin voidaan tarjota Suomen osalta ajantasaisia tietoja palkansaajien järjestäytymisestä (Visser, 2005). Sen sijaan työehtosopimusten kattavuus on jäänyt pois (esim. Traxler & Behrens, 2002) tai arviointien varaan (Holm, 2000). On kuitenkin tiedossa, että järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuus samoin kuin palkansaajien järjestäytyminen ovat Suomessa kansainvälisesti korkealla. Työnantajien järjestäytymisaste on Suomessa tärkeä työehtosopimusten vaikutusalueen selvittämiseksi, koska se on yhä keskeinen kriteeri, kun määritetään työehtosopimusten yleissitovuutta.

Tässä tutkimuksessa pyritään antamaan yleiskuva työehtosopimusten kattavuudesta ja työnantajien järjestäytymisestä. Lähtökohtana tutkimuksessa ovat solmitut työehtosopimukset. Niiden kautta saadaan tieto sopimuksen tehneiden työmarkkinaosapuolten jäsenten määrästä sekä ennen kaikkea työnantajaliittoon kuuluvien yritysten palkansaajien määrästä, miltä pohjalta työehtosopimusten yleissitovuus paljolti ratkaistaan. Suoria työnantajajärjestöiltä saatuja jäsenyystietoja tutkimuksessa ei ole käytössä.

Valtion ja kunnan sektoreilla työehtosopimukset kattavat kaikki julkisen sektorin palkansaajat. Näiden sopimusten osalta kattavuus on siis täydellinen eikä niiden yleissitovuutta arvioida. Tarkastelussa on siis yksityinen sektori. Kuitenkin laskettaessa yleistä työehtosopimusten vaikutusaluetta, huomioidaan myös julkisen sektorin osuus.

2. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA KESKEISET KÄSITTEET

Tehtävän tarkempi kuvaus vaatii aluksi joidenkin käsitteiden määrittelyä.

2.1 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

2.1.1 TYÖEHTOSOPIMUS

Työehtosopimus on palkansaajaliiton ja työnantajaliiton välinen sopimus työehdoista, joita sopimuksen soveltamisalalla noudatetaan. Sopimukset ovat usein paitsi toimialakohtaisia myös palkansaajan ammattiasemaan sitottuja. Yksityisellä sektorilla työnantajia edustaa useimmin jokin Elinkeinoelämän Keskusliiton, EK:n, toimialaliitoista ja työntekijäpuolella taas jokin SAK:n, STTK:n tai AKAVA:n jäsenliitoista. Julkisella sektorilla solmitaan virka- ja työehtosopimuksia. Niiden sopijaosapuolia ovat ammattiliitot ja Kunnallinen tai Valtion työmarkkinailaitos.

Sopimusala määrittyy yleensä työnantajaliiton toimialan mukaan. Sopimusten soveltamisala on taas yhteydessä palkansaajaliittoon. Siis esim. teknologiateollisuuden sopimuslalla on erikseen työntekijöiden, toimihenkilöiden ja ylempien toimihenkilöiden soveltamisalan työehtosopimuksia.

Työehtosopimukset ovat joko normaalisitovia tai yleissitovia. Vuonna 2001 astui voimaan laki, jonka mukaan työehtosopimusten sitovuuden ratkaisee sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa toimiva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta.

Normaalisitovuus

Normaalisitova työehtosopimus sitoo työnantajaliittoon kuuluvia työnantajia ja näiden palveluksessa olevia sopimuksen kattavalla alalla, soveltamisalalla, toimivia palkansaajia.

Yleissitova työehtosopimus

Yleissitova työehtosopimus sitoo kaikkia soveltamisalalla toimivia työnantajia. Sopimuksessa määritetään minimitaso, jota sopimusalan kaikkien työnantajien on noudatettava solmimissaan työsuhteissa. Näin siis myös työnantajaliittoon kuulumaton työnantaja on velvollinen noudattamaan yleissitovaa työehtosopimusta. Sopimukset, jotka antavat työntekijälle yleissitovan työehtosopimuksen määräystä huonommat ehdot, ovat mitättömiä.

Vuoteen 2001 yleissitovuuden edellytyksenä pidettiin korkeimman oikeuden vuonna 1974 esittämää tulkintaa, jonka mukaan yleissitovuus edellyttää, että sopimukseen sidottuja palkansaaajia tulisi olla ainakin noin puolet alan palkansaaajista. Uudessa työsopimuslaissa vuonna 2001 yleissitovuutta laajennettiin hieman. Sopimuksen noin 50 %:n kattavuus ei enää ole yleissitovuuden ainut ehto.

Työehtosopimusta koskevia kriteereitä ovat mm.

- sopimusten valtakunnallisuus
- työehtosopimuksen kattavuus (järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien sopimuksen soveltamisalalla työskentelevien työntekijöiden osuus)
- alan työehtosopimustoiminnan vakiintuneisuus
- asianomaisen alan yleinen, työnantajien ohella myös työntekijöiden, järjestäytymisaste
- ns. liityntäsopimusten piirissä olevien työntekijöiden määrä ja sopimukseen jälkikäteen yhtyneiden työnantaja- ja työntekijäliittojen jäsenmäärä
- työehtosopimusten yleissitovuuden tavoite työnteon vähimmäisehtojen laajana turvaajana

Yleissitovuuden arvioinnissa tilastoaineisto otetaan huomioon ohjeellisena. Kuitenkin mikäli työehtosopimuksen piiriin kuuluu noin puolet alan palkansaaajista, työehtosopimus on yleissitova ellei alalla ole vahvoja kilpailevia sopimuksia.

Yleissitovuuden vahvistaa kolmijäseninen, lähinnä virkamiehistä koostuva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta. Lautakunnan päätöksestä voi hakea muutosta työtuomioistuimelta, mikä on samalla lopullinen tuomioistuin yleissitovuuden vahvistamisessa. Yleissitovuus otetaan uuteen käsittelyyn vain, jos sen edellytykset olennaisesti muuttuvat. Lautakunta tarkistaa kuitenkin aina kaikkien solmittujen työehtosopimusten yleissitovuuden.

Tilastoilla selvitettäviä yleissitovuuden kriteereitä ovat siten työehtosopimusten kattavuus ja työntekijöiden järjestäytyminen, joista työntekijöiden järjestäytymistä on tutkittu toisaalla.

2.1.2 TYÖEHTOSOPIMUSTEN KATTAVUUS

Termistö työehtosopimusten kattavuuden osalta ei ole täysin vakiintunut. Kansainvälisesti käytetään termiä "collective bargaining coverage", mikä kuvastaa sopimuksen piiriin kuuluvien palkansaajien osuutta alan kaikista palkansaajista. Termiin liittyy kuitenkin myös käsite "extension procedures" eli säännöt, jotka määrittävät sopimuksen lopullisen sitovuuden. Sitovuus voi laajeta sopimusten osapuolten jäsenyyden ulkopuolelle. Joissain kansainvälisissä vertailuissa nämä termit myös yhdistetään, ja tällöin kattavuus tarkoittaa paitsi järjestäytyneiden työnantajien osuutta myös kattavuuden laajentamistoimia. Suomen osalta se tarkoittaisi sitä, että työehtosopimusten kattavuus sisältää yleissitovuustapauksissa työehtosopimusten koko sopimusalan.

Työehtosopimusten kattavuuden laaja tulkinta ei ole kovin informatiivinen, sillä se usein peittää järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuuden erot ja säännökset, jotka työehtosopimusten sitovuutta tämän järjestäytymisen tai jonkin muun syyn perusteella laajentavat.

Tässä tutkimuksessa kattavuus määritetään suppeasti eli se tarkoittaa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta kaikista palkansaajista. Tässä mielessä kattavuus on lähellä normaalisitovuutta.

Sopimusten määrittäminen yleissitovaksi tuo sitovuuden piiriin koko sopimusalan. Tällöin voidaan puhua yksinkertaisesti työehtosopimusten piiriin kuuluvien osuudesta tai alueesta, jolla työehtosopimus on sitova.

kattavuus + yleissitovuus = sopimuksen vaikutusalue
 normaalisitovuus + yleissitovuus = sopimuksen vaikutusalue

Ylläoleva kaava sisältää siis myös sen rajauksen, että yleissitovuus tarkoittaa vain sitä osuutta työehtosopimuksen vaikutusalueesta, joka tulee sitovuuden piiriin sopimuksen yleissitovaksi toteamisen kautta.

2.2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tässä tutkimuksessa tärkein selvityksen kohde on työehtosopimusten kattavuus. Palkansaajien järjestäytymistä selvitetään muissa tutkimuksissa (Ahtiainen, 2006).

Työehtosopimusten kattavuus määritetään työnantajien järjestäytymisen perusteella järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuudeksi. Kuitenkaan termit eivät tämän tutkimuksen tulosten kannalta ole täysin yhteneviä.

Tutkimustavoitteeksi asetettiin alun perin sekä työehtosopimusten kattavuuden että työnantajien järjestäytymisen selvittäminen. Tarkin tieto järjestäytymisestä on työnantajilla. Aineiston saatavuus ja tutkimusresurssit ohjasivat kuitenkin rajoittamaan tutkimusasetelmaa siten, että työnantajien järjestäytymistä koskevat tiedot kootaan työehtosopimusten kattavuutta koskevista yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmista.

Rajoitettu asetelma tarkoittaa sitä, että työnantajien järjestäytymistä tarkastellaan vain sen aineiston pohjalta, mikä työehtosopimusten tarkastelun perusteella on saatavissa. Suoraa aineistoa työnantajien järjestäytymisestä ei tutkimuksessa ole käytössä. Näin siis alat, joilla ei ole vahvistamislautakunnassa ratkaistuja työehtosopimuksia, jäävät työnantajien järjestäytymisen tarkastelun osalta tältä osin tutkimuksesta pois.

Päähuomio kohdistuu yksityiseen sektoriin. Valtion ja kuntien osalta kattavuus on 100 %. Kunnallisen tai valtion työmarkkinalaitoksen sopimusten ulkopuolelle yleissitovuusratkaisujen piiriin jäävät julkisen sektorin palkansaajista lähinnä valtioenemmistöisten yritysten ja kunnan osakeyhtiöiden henkilöstö. Se siis katsotaan yksityiselle sektorille kuuluviksi. YLE:n ja tv-toiminnan työehtosopimuksia ei käsitellä yleissitovuuden vahvistamislautakunnassa ja merenkululla on lisäksi sopimuksista omat säädöksensä.

Kattavuuden laskemiseksi tarvitaan seuraavat tiedot:

1. alan työnantajien määrä
2. alan työntekijöiden määrä
3. järjestäytyneiden työnantajien määrä
4. järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa työskentelevien määrä

Seuraavassa tarkastellaan näiden tietojen lähteitä ja käyttöä tutkimuksessa.

3. YLEISSITOVUUSRATKAISUT JA TILASTOKESKUKSEN AINEISTOT

3.1 YLEISSITOVUUSRATKAISUT

Yleissitovuuspäätöksiä on tehty vuodesta 2001 lähtien. Tutkimusaineisto kattaa kaikki sen jälkeen tehdyt uudet ratkaisut yleissitovuudesta.

Päätöksiä on tehty vuosittain seuraavasti (6/06):

	yleissitova	ei yleissitova
2001	48	2
2002	58	13
2003	15	6
2004	11	5
2005	13	10
2006	3	-
yhteensä	148	36

Kaikki ratkaisut ovat selattavissa internetissä. Vuosittainen tilasto muuttuu aina sitä mukaa kun sopimuksia vahvistamislautakunnassa käsitellään.

Päätösasiakirjat sisältävät sopimuksittain kaikki keskeiset tutkimuksessa tarvittavat tiedot:

- päätöspäivämäärä
- ratkaisu yleissitova / ei yleissitova
- soveltamisala
- sopijaosapuolet työnantaja- ja työntekijäliitot
- viimeisimmän solmitun sopimuksen aloituspäivämäärä

- työnantajatiedot: liiton jäsenyritysten määrä alalla
jäsenyritysten palkansaajat soveltamisalalla
- palkansaajajestöjen tiedot: liittojen jäsenten lukumäärä alalla
- soveltamisalalla työskentelevien kokonaismäärä

Keskeisen tutkimusaineiston muodostavat internetistä saatavien tietojen asemasta kuitenkin työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehdyt ilmoitukset. Käytäntö on, että aina työehtosopimusta uusittaessa tai uuden sopimuksen syntyessä sekä työnantaja- että työntekijäosapuolet ilmoittavat tietonsa lautakunnalle sopimuksen käsittelyä varten. Työnantajaliitto ilmoittaa sopimusalan piiriin kuuluvien jäsenyritystensä määrän ja niiden palveluksessa olevien palkansaajien määrän. Useimmin sopimus koskee vain työntekijöitä tai toimihenkilöitä ja tällöin näiden ryhmien määrät esitetään erikseen. Lähes poikkeuksetta liitoilta pyritään saamaan myös tieto ylempien toimihenkilöiden määrästä. Yleensä ylempät toimihenkilöt eivät sisälly toimihenkilösopimuksen piiriin. Työntekijätaho ilmoittaa puolestaan sopimuslallalla toimivien jäsentensä määrän.

Vahvistamislautakuntaa varten laaditaan ilmoitusten perusteella esitys sopimuksen yleissitovuudesta. Esityksen pohjaksi lautakunta hankkii tiedon sopimusalan koko palkansaajien määrästä. Useimmin tämä tieto saadaan uusimmasta käytössä olevasta työssäkäyntitilastosta, johon sisältyvät tarkan toimialaerittelyn lisäksi myös työnantajan omistajasektorin ja työntekijöiden aseman mukaiset jaottelut. Näitä tietoja lautakunta tarkentaa tarvittaessa lisätietopyynnöin. Ellei työssäkäyntitilastosta ole saatavissa sopimuksen toimialan tietoja, käytetään muita tilastoja tai asiantuntijalähteitä. Arvioita alan palkansaajien määrästä kysytään myös liitoilta, mutta se ei ole ensisijainen lähde.

Palkansaajaryhmittäisten alan kokonaislukumäärien kerääminen lienee vaikeimmin suoritettavissa. Yleensä tilastot eivät niitä suoraan kerro. Tällöin lautakunnan laskelmissa on monesti turvauduttu arvioimaan ammattiaseman mukaiset alan kokonaislukumäärät alan työnantajaliiton jäsenistöään koskevien ilmoitusten osuuskien mukaan. Siis, mikäli työnantajaliitto ilmoittaa, että sen jäsenten palkansaajista puolet on työntekijöitä ja puolet toimihenkilöitä, lasketaan koko alan työntekijöiden ja toimihenkilöiden määrät näiden osuuskien perusteella. Siksi seuraavissa toimialoittaisissa tarkasteluissa työntekijöiden ja toimihenkilöiden osalta sopimusten kattavuusluvut ovat joskus samoja. Tämä tarkoittaa tutkimuksen kannalta sitä, että palkansaajaryhmittäistä erottelua sopimusten kattavuudesta ei voi luotettavasti tehdä.

Seuraava toimialoittainen työehtosopimusten tarkastelu perustuu yleissitovuuden vahvistamislautakunnan päätöksiään varten laatimiin muistioihin, joihin yllä kuvatut keskeiset järjestöjen ilmoittamat tiedot ja laskelmat sopimusosalalla toimivien palkansaajien kokonaismäärästä sisältyvät. Käytössä ovat 15.2.2007 mennessä käsitellyt muistiot. Muistio tehdään aina sopimusajankohdan mukaisesti ja alalta käytetään tässä uusimpia muistioita. Tämä merkitsee sitä, että valtaosa tiedoista koskee vuosina 2005/2006 solmittuja sopimuksia. Jäsenyystiedot ovat hieman tätä aikaisempia ja tilastotiedot työssäkäyntitilaston osalta ovat yleisimmin vuosilta 2003/2004. Kyse on siis melko väljästä poikkileikkauksesta.

3.2 YRITYSREKISTERI JA PALKKATILASTOT

3.2.1 YRITYSREKISTERI

Yritysrekisterissä ovat mukana yritykset, joiden toiminta-aika ylitti tarkasteluvuonna puoli vuotta. Lisäksi yrityksen tuli työllistää yli puoli henkilöä tai liikevaihdon olla vähintään 9187 euroa (vuonna 2004).

Henkilöstö käsittää palkansaajat ja yrittäjät. Henkilöstö on muunnettu kokovuosi-työllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosi-työllistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisältymättömien yritysten henkilöstö on arvioitu palkkojen perusteella.

3.2.2 PALKKARAKENNETILASTOT

Palkkarakennetilastot tekee lopullisesti tilastokeskus. Se käyttää kuitenkin pääasiallisena lähteenä EK:n jäsenyrityksiltään keräämiä tietoja ja täydentää aineistoa otoksella järjestäytymättömistä yrityksistä. Mukana on vain vähintään 5 työntekijän yrityksiä. EK:lta tilastokeskus saa n. 600000 henkilön tiedot ja omasta kyselystä n. 70000. Nämä tiedot yhdistetään työssäkäyntitilastoon ja yritysrekisteriin ja siten saatavissa on mm. hyvinkin tarkkoja toimialoittaisia ja koulutuksen mukaisia tietoja.

3.2.3 TYÖSSÄKÄYNTITILASTO

Yleissitovuuden vahvistamislautakunta käyttää laskelmissaan lähinnä työssäkäyntitilastoja, jonka viimeisimmät tiedot ovat nyt vuodelta 2004.

Henkilön toimiala määräytyy työpaikan toimialan mukaan. Kaikki samassa toimipaikassa työskentelevät sijoitetaan samalle toimialalle ammatistaan riippumatta. Toimipaikassa yrityksen katsotaan tilastossa harjoittavan pääosin yhtä toimintaa ja yrityksen eri paikoissa sijaitsevat toiminnot kirjataan yleensä eri toimipaikoiksi. Toimialatieto saadaan yritys- ja toimipaikkarekisteristä sekä julkisyhteisörekisteristä.

Työssäkäyntitilastossa yksikkönä on työllinen työvoima. Työllisiin luetaan kaikki 15-74-vuotiaat henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla ovat ansiotyössä. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. Huomattavaa tässä on se, että osa-aikaiset sisältyvät tilastoihin.

Työssäkäyntitilastoa käytetään yleissitovuusratkaisujen pohjana määrittäessä soveltamisaloittaisia työntekijöiden määriä. Yrittäjät eivät sisälly vahvistamislautakunnan tarkasteluun.

3.2.4 TILASTOJEN KÄYTTÖ TUTKIMUKSESSA

Yleissitovuusratkaisuista koottujen tietojen tukena ja osin täydentäjänä käytetään tilastokeskuksen yritysrekisterin ja palkkarakennetilaston tietoja. Ne ovat vuodelta 2004. Yritysrekisteristä käytetään taulukointia, joka sisältää 5-numerotasoiset toimialoittaiset tiedot kaikista yrityksistä henkilömäärän mukaan jaoteltuna. Tarkastelussa ilmoitetaan yleensä alalla toimivien vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten henkilöstön osuus alan palkansaajista.

Yritysrekisterin mukaan maassa on kaikkiaan 232305 yritystä vuonna 2004 ja niissä on yhteensä 1312245 palkansaajaa ja yrittäjää. Tutkimuksessa käytetään yritysrekisteritaulukointeja, joista yrittäjät on poistettu. Kaikkiaan vuonna 2004 yrityksissä oli palkansaajia 1223200 ja yrittäjiä 89045. Vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa oli vuonna 2004 yhteensä 812842 palkansaajaa eli 66.4 % palkansaajista. Näitä yrityksiä oli 4949.

Tilastokeskukselta hankittiin myös taulukko, joka sisältää Elinkeinoelämän Keskusliiton tilastokeskukseen toimittaman palkka-aineiston vuodelta 2004. Tästä ajettiin palkkailmoitusten antaneiden yritysten määrä ja yrityksen palkansaajien määrä toimialoittain 5-numerotasolla. Palkkarakennetilastossa tilastokeskus täydentää yksityisellä sektorilla näitä EK:n aineistoja omilla tiedusteluillaan, jotka kohdistuvat järjestäytymättömiin yrityksiin ja joihinkin aineistoon sisällyttämättömiin aloihin. Näiden osalta suoritetaan otantaan perustuva kysely. Palkkatilastoaineisto kootaan vuosittain ja siihen yhdistetään myös muita tilastoja, esim. työssäkäyntitilaston tietoja.

Elinkeinoelämän Keskusliiton, EK:n, palkkailmoitusaineisto sisältää vain palkansaajat. Tiedot kootaan yrityksittäin ja toimiala määrittäen ensisijaisesti sopimusalan mukaan. Yrityksen toimialatieto pyritään kuitenkin korjaamaan tilastokeskuksen toimialajaottelun mukaiseksi. Muutostiedot eivät kuitenkaan aina ole ajan tasalla, mikä voi aiheuttaa toimialapoiikkeamia mm. yritysrekisteriin verrattuna.

EK:n jäsenyrityksiltään kokoama palkka-aineisto on täydellisimmillään suurten yritysten osalla. Alle 30 henkilöä työllistävien yritysten osuus aineistossa on vähäinen.

Palkkailmoituksissa ovat mukana kaikki työsuhteet. Tämä merkitsee sitä, että sama henkilö voi olla aineistossa useammin kuin kerran, mikäli hänellä on esim. monia osa-aikaisuuksia tai lyhytaikaisia työsuhteita. Tarkkoja tietoja näistä päällekkäisyyksistä ei ole käytössä, mutta tilastokeskuksen arvon mukaan niiden määrä on kuitenkin melko pieni. On oletettavaa, että päällekkäisyyksien osuus vaihtelee aloittain.

Osa-aikaisten työsuhteiden sisältyminen palkkailmoituksiin ja osittainen tietojen päällekkäisyys haittaavat vertailua yritysrekisteristä saatuihin toimialoittaisiin palkansaajien määriin. Yritysrekisterissä mm. kaksi puolipäiväistä palkansaajaa kirjataan yhdeksi palkansaajaksi. Seuraavassa tarkastelussa on merkkejä siitä, että ainakin kaupan aloilla tämä tilastointiero näkyy selvästi.

Alan kokonaishenkilöstön määrä otetaan yritysrekisteristä siksi, että se tarjoaa parhaan vertailupohjan yrityskoon mukaisen rakenteen ja omistajarakenteen kuvaukseen. Tällä säästytään mm. erillisen omistajasektorin mukaisen taulukoinnin käytöltä, mitä tarvittaisiin mm. työssäkäyntitilastoa käytettäessä. Lisäksi tilastokeskus käyttää palkkarakennetilaston otannan määrittelyssä yritysrekisterin tietoja.

Tarkastelu keskittyy yksityiseen sektoriin. Kuitenkin osa yrityksistä on julkisomisteisia. Yritysrekisterin mukaan vuonna 2004 kaikista yrityksistä valtio omisti 244 ja kunta 1007. Henkilöstöä valtion yrityksissä oli 82588 ja kunnan 12958. Valtion yritysten palveluksessa olevista liikenne kattaa 40000 henkilöä, jossa rautatieliikenne 10000, posti 19000 ja ilmaliikenne 5000. Teollisuudessa valtion yritykset työllistävät liki 16000 henkilöä. Yleisimpiä valtion teollisuusaloja ovat metallien jalostus (4000), öljyteollisuus (3000), koneiden ja laitteiden valmistus (2000) ja kemianteollisuus (2000). Rakentamisen toimialalla valtion yritykset työllistävät 6000 henkilöä. Valtioenemmistöiset yritykset sisältyvät tutkimukseen.

Kunnan yrityksiä on lähinnä energian toimialalla. Henkilöstöä kunnan omistamissa yrityksissä on alalla 3500. Kiinteistöalalla kunnan yrityksissä työskenteli 2400 ja koulutuksessa 1700 henkilöä vuonna 2004. Kunnan yrityksistä yritysrekisterissä ovat mukana lähinnä osakeyhtiömuotoiset yritykset.

Palkkarakennetilastoaineistoa käytetään tässä tutkimuksessa pääosin vertailuaineistona tes-yleissitovuusratkaisuaineistolle. Vertailulla on kuitenkin rajoituksensa.

4. TYÖEHTOSOPIMUSTEN SOPIJAOSAPUOLET

4.1 TYÖNANTAJAJÄRJESTÖT

Lähes kaikki sopimuksissa osapuolina olevat työnantajaliitot kuuluvat jäseninä Elinkeinoelämän Keskusliittoon. Suomen Yrittäjät on myös keskeinen työnantajien etujärjestö. Sillä on noin 94000 jäsentä. Sopimusosapuolena sen liitot ovat melko harvoin. Voimassa olevista sopimuksista löytyy kuusi SY:n toimialaliittoa.

4.1.1 ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO

Elinkeinoelämän Keskusliitto, EK, on yritys- ja elinkeinotoiminnan etujärjestö, joka edustaa yksityisillä toimialoilla toimivia yrityksiä. Sillä on 44 toimialaliittoa, joihin kuuluu 16000 jäsenyritystä. Yrityksissä on EK:n ilmoituksen mukaan kaikkiaan noin 950000 palkansaajaa. Elinkeinoelämän Keskusliitto muodostettiin vuoden 2005 alussa, kun Palvelutyönantajat ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto yhdistyivät uudeksi järjestöksi.

Sopimuksissa on allekirjoittajana yleensä yksi tai useampi EK:n toimialaliitosta, jotka esitetään seuraavassa listassa (tilanne 9/06). Toimialajärjestöt ja niiden jäsenliitot ovat osapuolena valtaosassa nykyisin solmituista työehtosopimuksista. Noin puolella listatuista järjestöistä on alajärjestöjä.

* - merkityt ovat mukana sopimuksissa allekirjoittajina

Apteekkien Työnantajaliitto *
 Autoalan Keskusliitto ry *
 Autoliikenteen Työnantajaliitto *
 Elintarviketeollisuusliitto ry *
 Energiateollisuus ry *
 Erityispalvelujen Työnantajaliitto *
 Finanssialan Keskusliitto ry *
 Henkilöstöpalveluyritysten liitto *
 Kemiateollisuus ry *
 Kenkä- ja Nahkateollisuus ry
 Kiinteistöpalvelut *
 Kulutustavara- ja erikoistuoteteollisuus KET ry *
 Kumiteollisuus ry *
 Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry LTY *
 Logistiikkayritysten liitto
 Lääketeollisuus ry
 Metsäteollisuus ry *
 Muoviteollisuus ry
 Opetusalan Työnantajaliitto *
 Palvelualojen Toimialaliitto ry *
 Puusepänteollisuuden Liitto ry *
 Rakennusteollisuus RT ry *
 Rannikko- ja Sisävesiliikenteen Työnantajaliitto RASILA ry
 Satamaoperaattorit ry *
 Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto *
 Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto, SHR *
 Suomen Huolintaliikkeiden Liitto *
 Suomen Kaupan Liitto *
 Suomen Pankkiyhdistys
 Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
 Suomen Varustamoyhdistys ry *
 Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen Liitto SKOL ry *
 Teknokemian Yhdistys ry
 Teknologiateollisuus ry *
 Tekstiili- ja vaatetusteollisuus ry *
 Terveyspalvelualan Liitto ry *
 Tietoalojen liitto *
 Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI ry *
 Tupakkateollisuusliitto ry
 Työnantajain Yleinen Ryhmä ry *
 Viestinnän Keskusliitto ry
 Viestintätyönantajat VTA ry *
 Yleinen Teollisuusliitto ry *
 Ålands Arbetsgivareförening

4.1.2 SUOMEN YRITTÄJÄT

Suomen Yrittäjät ry:n jäsenenä on vuoden 2007 alussa 94000 yritystä. Yrityksistä 84 % on korkeintaan 5 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Yksinyrittäjiä on 48.3 % jäsenistöstä.

SY:llä on tällä hetkellä 49 toimialajärjestöä, jotka hoitavat oman toimialansa edunvalvonnan ja jäsenpalvelut. Suomen yrittäjien jäsenyys saattaa olla päällekkäinen EK:n jäsenyyden kanssa. Mm. Teknologiateollisuus ry on molempien järjestöjen jäsen. Suomen Yrittäjien jäsenliitto on suoraan sopiaosapuolena seitsemässä työehtosopimuksessa. Sopimuksen allekirjoittajina ovat sen toimialaliitoista Puuteollisuusyrittäjät, Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto, Koneyrittäjien liitto, Hammaslaboratorioliitto, Suomen Sairaankuljetusliitto ja Suomen Hiusyrittäjät.

4.1.3 MUUT TYÖNANTAJAJÄRJESTÖT

Julkisen sektorin työnantajia edustavat Valtion ja Kunnallinen työmarkkinalaitos. Järjestöihin kuulumattomia suurimpia työnantajaosapuolia työehtosopimuksissa ovat yksityisellä sektorilla Maaseudun Työnantajaliitto, Suomen Maanrakentajien Keskusliitto ja Palvelulaitosten työnantajayhdistys.

4.2 PALKANSAAJAJÄRJESTÖT

Sopimusallalla on yleensä ainakin kaksi sopimusta, työntekijöitä koskeva ja toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus. Myös yleisillä toimihenkilöillä on usein alalla oma sopimuksensa.

Käytännössä näyttää siltä, että palkansaajan koulutus ja asema työpaikalla on selvästi yhteydessä sopimusten palkansaajaosapuolen keskusjärjestöön. SAK:n jäsenliitot ovat mukana työntekijäsopimuksissa, STTK:n toimihenkilösopimuksissa ja AKAVA ylempien toimihenkilöiden sopimuksissa.

SAK:n jäsenistö toimii pääasiassa yksityisellä sektorilla ja STTK:n ja AKAVA:n jäsenistö on taas hieman useammin julkisen kuin yksityisen sektorin palveluksessa. SAK:n jäsenistä yksityisellä sektorilla on työssä kolme neljännestä mm. Järjestötutkimuksen 2005 mukaan (Laukkanen, 2006). STTK:ssa on suuria terveydenhuollon alan liittoja ja sen jäsenistä yksityisellä sektorilla on n. 45 %. Valtion palveluksessa STTK:n

jäsenistä on 14 % ja kunnan palveluksessa 41 %. Kunnallisen terveydenhuollon piirissä toimii liki 30 % STTK:n jäsenistä (Toimihenkilöbarometri 2005). Vuoden 2004 Työmarkkinatutkimuksen mukaan AKAVA:n jäsenistä oli yksityisellä sektorilla kaikkiaan 45 % ja näissä 17 % teollisuuden palveluksessa. Julkisen sektorin suuren osuuden selittää paljolti se, että kolmannes akavalaisista toimii opetus- tai kasvatustehtävissä (Akavan Työmarkkinatutkimus 2004).

Taulukko 1: Työehtosopimusten työntekijäosapuoli
keskusjärjestöittäin

	yht.	yleis- sitovia	ei yleis- sitovia
SAK	104	88	15
STTK	46	38	8
AKAVA	5	3	2
Muu	11	8	3
Kaikki	6	4	2
STTK, AKAVA	3	3	-
yht.	175	144	30

Taulukossa ovat työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelyssä olleet sopimukset tammikuun 2007 tilanteen mukaisena. Julkisen sektorin sopimukset eivät tule lautakunnan käsittelyyn, joten sopimukset koskevat yksityistä sektoria.

Useimmin sopimuksissa on mukana SAK:n jäsenliittoja, mikä heijastaa keskusjärjestön suurta yksityisten yritysten palveluksessa olevien osuutta. STTK:n liitto on mukana 46 sopimuksessa. Yleensä suurimmilla aloilla on erikseen työntekijöiden ja toimihenkilöiden sopimukset. Ryhmään muu kuuluvat lähinnä Suomen Journalistiliiton, Suomen Näyttelijäliiton ja Teatteri- ja mediatyöntekijät ry:n sopimukset. Kuudessa sopimuksessa on mukana liittoja kaikista keskusjärjestöistä. Näitä sopimuksia on etenkin sosiaali- ja terveystalveissa.

Ylempien toimihenkilöiden sopimukset tekee yleisimmin akavalainen YTN, Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö. YTN vastaa ylempien toimihenkilöiden neuvottelu- ja sopimustoiminnasta teollisuudessa sekä palvelualoilla, joilla se tavoittelee sitovia sopimuksia. YTN:lla on työehtosopimukset teknologiateollisuudessa, suunnittelualalla, telealalla, tietotekniikan palvelualalla, energia-alalla ja rahoitus-alalla.

Työehtosopimusneuvotteluissa keskeisessä roolissa ovat YTN:n sopimusalakohtaiset taustaryhmät. Aloilla, joilla YTN ei ole työehtosopimuksen allekirjoittajana, työhdoista sovitaan mm. erillisin palkkapöytäkirjoin, yhteistoimintasopimuksin tai yrityskohtaisin sopimuksin. Näistä taustaryhmiä on mm. elintarviketeollisuudessa, kemianalalla, metsäalalla, rakennusalalla, kiinteistöpalveluissa, vakuutus-alalla ja kaupan alalla.

Muilla aloilla Akavan liitoista OAJ, Opettajien Ammattijärjestö, on mukana koulutusalan sopimuksissa ja Talentia, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö, sosiaalialalla. Suomen Farmasialiitto tekee sopimuksen apteekki-alalla, Agronomiliitto neuvonta-alalla, Metsänhoitajaliitto metsäalalla ja Akavan Erityisalojen Keskusliitto museoalalla.

Työehtosopimusten vahvistamislautakunnan laskelmissa on huomioitu ylempien toimihenkilöiden osuus toimihenkilösopimuksissa. Mikäli ylempimät toimihenkilöt eivät ole mukana sopimuksessa, heidän määränsä on poistettu myös sopimusalan palkansaajien kokonaismäärästä. Tämä pienentää tes-ratkaisuihin perustuvaa palkansaajien kokonaismäärää ehkä n. 15000-20000, mutta ei vääristä järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien työntekijöiden osuuksia sopimusalojen palkansaajista.

5. TYÖEHTOSOPIMUKSET TOIMIALOITTAIN

Seuraavassa tarkastelussa listataan kaikki yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelyssä olleet voimassa olevat sopimukset vuoden 2007 tammikuun tilanteen mukaisina. Listan toimialaluokittelu on tehty sopimusalojen mukaan. Lautakunnan päätösten perusteluissa ilmenee yleensä koko alan palkansaajien määrän määrittelyssä käytetyt tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaiset toimialaluokat, jotka ovat tarkimmillaan 5-numerotasoisia. Tutkimuksessa vertailuaineistona käytetty tilastokeskuksen yrityrekisterin ja palkkarakennetilastojen toimialaluokitus on sekin 5-numerotasoinen. Tarkastelussa luokittelua on pyritty yksinkertaistamaan siten, että nämä eri lähteistä saadut tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia.

Työehtosopimuksista esitettävät tiedot ovat:

- sopimuksen nimi, työnantajaliitto ja palkansaajaliitto
- työnantaja- ja työntekijäjärjestötietojen ajankohta (v/kk)
- sopimuksen yleissitovuus (esillä vain, jos ei yleissitova)
 2. ei yleissitova
 3. muuttunut yleissitovaksi
 4. muuttunut ei-yleissitovaksi
- työnantajan ilmoittama järjestäytyneiden yritysten lukumäärä
- järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrä soveltamisalalla
- palkansaajien kokonaismäärä soveltamisalalla, lautakunnan laskelma (kokonaismäärä on sulkumerkeissä, mikäli se on päällekkäinen)
- työehtosopimuksen kattavuus järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien osuus (%) soveltamisalan palkansaajista

Työehtosopimusten listauksen yhteydessä esitetään tarkasteltavan toimialan kokonaistiedot, järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrä, palkansaajien kokonaismäärä ja työehtosopimusten edustavuus. Yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrissä ei ole päällekkäisyyksiä. Vahvistamislautakunta on laskelmissaan huomionnut muut alan sopimukset ja tarkistanut, ettei päällekkäisiä tietoja esitetä alojen palkansaajien kokonaislukumäärissä. Ei-yleissitovien sopimusten yhteydessä ilmoitetaan niissäkin alan kokonaislukumäärä. Näissä tapauksissa sitä ei ole seuraavassa tarkastelussa kuitenkaan laskettu mukaan toimialan palkansaajien määrään, mikäli alalla on kilpailevia sopimuksia. Tällöin lukumäärä esitetään sulkumerkeissä.

Toimialoittain esitetään vertailutietoina tilastokeskuksen yritysrekisteri- ja palkkarakennetilastojen mukaiset tarkasteltavan toimialan palkansaajien lukumäärät sekä järjestäytyneiden (EK) työnantajien palveluksessa olevien osuudet alan kaikista palkansaajista. Kaikkien tarkasteltavien toimialojen osalta tämä ei ole mahdollista. Alkutuotanto ei sisälly palkkarakennetilastoon eikä toimialoja kyetä aina vertailtavasti määrittämään. Yritysrekisteristä esitetään vielä toimialan vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palkansaajien osuus prosentteina kaikista alan palkansaajista. Tilastotiedot ovat vuodelta 2004.

5.1 SOPIMUSTEN KATTAVUUS TEOLLISUUDESSA

5.1.1 ELINTARVIKETEOLLISUUS

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Elintarvikealojen työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	4/01	121	6744	8500	79.3
Leipomoiden työntekijöitä koskeva työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	4/01	83	4422	5600	79.0
Meijerityöntekijöitä koskeva työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	4/01	37	3210	4000	80.3
Panimoiden ja virvoitusjuomatehtaiden tes Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	5/10	4	1348	1482	91.0
Teurastamoiden, makkara- ja einestehtaiden tes Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	4/01	55	6811	8600	79.2
Elintarvikealan automiesten työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry	4/01	175	100	130	76.9
Elintarviketeollisuuden toimihenkilöiden tes Elintarviketeollisuusliitto ry Toimihenkilöunioni TU ry	5/10	280	6700	7359	91.0
Meijereiden erikoiskoulutuksen saaneita ja teknisiä toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Meijeriväen Ammattilaiset MVL ry, Toimihenkilöunioni TU ry	5/10	36	1200	1318	91.0
Lihateollisuuden asiamiesten työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Toimihenkilöunioni TU ry	5/10	54	80	88	90.9
Yhteensä			30615	37077	82.6

Kaikkiaan elintarviketeollisuudessa työehtosopimusten kattavuus on 82.6% yleissitovuuslautakunnan ratkaisujen mukaan. EK:n palkkailmoitusten ja yritysrekisteritietojen perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on 86 %. Alan palkansaajien määrä on yritysrekisterin mukaan 37000 ja vähintään 30 hengen työpaikoilla palkansaajista on alalla 83.2 %.

Työnantajaosapuolena kaikissa alan sopimuksissa on Elintarviketeollisuusliitto. Työntekijöitä edustaa Suomen Elintarviketyöläisten liitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni, meijerialalla myös Meijeriväen ammattilaiset.

5.1.2 MEKAANINEN METSÄTEOLLISUUS JA PUUSEPÄNTEOLLISUUS

Mekaanisessa metsäteollisuudessa ja puusepänteollisuudessa työehtosopimukset kattavat kaikkiaan 59.3 % alan palkansaajista. Palkkailmoitusten perusteella laskettu kattavuus on mekaanisessa metsäteollisuudessa 58.1 % ja alalla on palkansaajia 27000. Tähän kuuluu myös puutalojen valmistus ja osin muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus. Puusepänteollisuudessa, huonekaluteollisuus mukaanlukien, EK:n jäsenten osuus alan yritysten palkansaajista on 50 % ja palkansaajia alalla on kaikkiaan 11000. Vähintään 30 hengen yritysten osuus alan palkansaajista on mekaanisessa metsäteollisuudessa 75.1 % ja puusepänteollisuudessa 64 %. Kaikkiaan näillä aloilla toimii yritysrekisterin mukaan 37500 palkansaajaa, joista 55.7 % (20900) järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa. Yhteensä mekaanisessa metsäteollisuudessa, puusepänteollisuudessa ja huonekaluteollisuudessa vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä on työssä 73.2 % palkansaajista.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus	
Mekaanisen metsäteollisuuden työehtosopimus Metsäteollisuus ry Puu- ja erityisalojen liitto ry, Metalliliitto ja Sähköliitto	4/06	52	10700	18500	57.8	
Mekaanisen metsäteollisuuden toimihenkilöiden tes Metsäteollisuus ry Toimihenkilöunioni TU ry	3/12	52	1750	2766	63.3	
Puusepänteollisuuden työehtosopimus Puusepänteollisuuden Liitto ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	3/12	-	8420	12460	67.6	
Puusepänteollisuuden toimihenkilöiden tes Puuteollisuusyrittäjät ry Toimihenkilöunioni TU ry	4	4/12	500	300	3140	9.6
Puusepänteollisuuden toimihenkilöiden tes Puusepänteollisuuden Liitto ry Toimihenkilöunioni TU ry	2	4/12	500	700	(3140)	22.3
Yhteensä			21870	36866	59.3	

Työnantaja sopimuksissa edustavat Metsäteollisuus ry ja Puusepänteollisuuden Liitto ry. Työntekijätahoa edustaa Puu- ja erityisalojen liitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni. Puusepänteollisuudessa toimihenkilösopimukset ovat päällekkäisiä eikä niistä kumpikaan ole yleissitova. Aiemmin Puuteollisuusyrittäjien toimihenkilösopimus oli yleissitova.

5.1.3 PAPERI- JA PUUMASSATEOLLISUUS

Paperi- ja puumassateollisuuden työehtosopimusten kattavuus on 84.9 %. Tilastokeskuksen palkkatilastojen mukaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on 89.1 % palkansaajista. Vähintään 30 henkilöä työllistävässä yrityksissä toimii 98 % palkansaajista, joten alalla ei ole juurikaan pieniä yrityksiä. Alalla oli yritysrekisterin mukaan 37200 palkansaajaa vuonna 2004.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Paperiteollisuuden työehtosopimus Metsäteollisuus ry Paperiliitto ry	5/08	36	21205	22386	94.7
Paperiteollisuuden toimihenkilösopimus Metsäteollisuus ry Suomen Konepäällystöliitto SKL ry, TU ry	5/09	40	5600	9260	60.5
Pahvin ja paperinjalostusalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Pahvin ja Paperinjalostajain Yhdistys ry Toimihenkilöunioni TU ry	6/11	32	200	293	68.3
Pahvin- ja Paperinjalostajain Yhdistys ry:n ja Paperiliitto ry:n välinen työehtosopimus Yleinen Teollisuusliitto, Pahvin ja Paperinjal.Yhd, Paperiliitto ry	6/11	25	900	1030	87.4
Paperi- ja puumassateollisuuden sähköalan työntekijöitä koskeva työehtosopimus Metsäteollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry	6/01	35	800	845	94.7
Yhteensä			28705	33814	84.9

5.1.4 PAINO- JA KUSTANNUSTOIMINTA

Solmittujen työehtosopimusten perusteella laskettu kattavuus on 89 %. Tilastokeskuksen palkkailmoitus- ja yritysrekisteriaineistossa osuus on 83.7 % alan 27000 palkansaajasta.

Kustantamisessa suurten, vähintään 30 henkeä työllistävien, yritysten osuus alan henkilöstöstä on 77.8 % ja painamisessa 66.8 %.

Sopimusten työnantajaosapuoli on Viestintätyönantajat ja palkansaajia edustavat Viestintäalan ammattiliitto, Journalistiliitto, Toimihenkilöunioni ja faktoreita edustava Mediaunioni. Toimihenkilöunionin sopimus ei ole yleissitova. Tilastoissa ei äänilevytuotantoa eikä radio- tai tv-toimintaa lue- ta tälle sopimusosalalle.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Kirjatyöntekijöitä koskeva työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Viestintäalan ammattiliitto ry	4/12	249	9052	10139	89.3
Sanomalehdenjakajia koskeva työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Viestintäalan ammattiliitto ry	4/12	18	2300	2577	89.3
Viestintätyönantajat VTA:n ja Viestintäalan ammat- tiliiton/Graafisten toimihenkilöiden välinen tes Viestintätyönantajat VTA ry Viestintäalan ammattiliitto/Grafinet	4/12	326	3413	6734	50.7
Graafisen teollisuuden automiesten työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry	4/12	20	73	81	90.1
Journalisteja koskeva työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Suomen Journalistiliitto ry	4/12	169	4937	5530	89.3
Kustannustoimittajien työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Suomen Journalistiliitto SJL ry	4/12	19	445	498	89.4
Viestintätyönantajat VTA:n ja Toimihenkilöunioni 2 TU:n välinen työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Toimihenkilöunioni TU ry	4/12	326	2600	(6734)	38.6
Viestintätyönantajat VTA:n ja Mediaunioni MDU:n välinen teknisiä toimihenkilöitä koskeva tes Viestintätyönantajat VTA ry Mediaunioni MDU ry	4/12	168	1220	1365	89.4
Äänilevytuottajayhtiöiden palveluksessa olevia muu- sikkoja, laulajia ja kapellimestareita koskeva tes Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Suomen Muusikkojen Liitto ry	4/12	-	-	-	-
Paikallisradioissa työskenteleviä toimituksellisia 2 toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Viestintätyönantajat VTA ry Suomen Journalistiliitto ry	4/12	3	16	100	16.0
Yhteensä			24056	27024	89.0

5.1.5 TEKSTIILITEOLLISUUS

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehtyjen ilmoitusten perusteella laskettu järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus palkansaajista on tekstiiliteollisuudessa 83.9 %. Tilastokeskuksen yritysrekisteri- ja palkka-aineiston perusteella osuus oli vuonna 2004 76.4 %. Alan 9100 palkansaajasta on yritysrekisterin mukaan vuonna 2004 vähintään 30 hengen yrityksissä 65 %.

Työnantajia edustaa sopimuksissa Tekstiili- ja vaateusteollisuus ry. Palkansaajia edustavat taas Kemianliitto, johon tekstiiliala liittyi vuonna 2004, sekä Toimihenkilöunioni. Sähköalaa lukuunottamatta sopimukset ovat yleissitovia.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Tekstiili- ja vaateusteollisuuden työehtosopimus Tekstiili- ja vaateusteollisuus ry Kemianliitto ry	5/09	170	5400	6400	84.4
Tekstiili- ja vaateusteollisuuden toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Tekstiili- ja vaateusteollisuus ry Toimihenkilöunioni TU	5/02	170	2000	2389	83.7
Tekstiiliteollisuuden laitosmiesten työehtosopimus Tekstiili- ja vaateusteollisuus ry Kemianliitto ry	5/09	170	150	180	83.3
Tekstiiliteollisuuden sähkömiehiä koskeva tes Tekstiili- ja vaateusteollisuus ry Sähköalan ammattiliitto ry	2 5/02	170	5	36	13.9
Yhteensä			7555	9005	83.9

5.1.6 KENKÄ- JA NAHKATEOLLISUUS

Alalla on yksi sopimus, jonka kattavuus on 68.5 % yleissitovuusratkaisujen mukaan. Yritysrekisteriaineiston perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on 79.3 % alan palkansaajista, joita on 2057.

Kenkä- ja nahkateollisuuden työehtosopimus Kenkä- ja Nahkateollisuus ry Kemianliitto ry	6/03	37	1312	1916	68.5
---	------	----	------	------	------

5.1.7 KEMIANTEOLLISUUS

Sopimusalojen ja toimialojen vertailu kemian teollisuudessa on mahdollista yleistasolla lähinnä rakennustuoteteollisuuden ja kemian perusteollisuuden, johon sisällytetään myös kumiteollisuus, muoviteollisuus- ja öljyteollisuus, osalta.

5.1.7.1 KEMIANTEOLLISUUS

Kemianteollisuudessa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on yleissitovuusratkaisujen mukaan 77.4 % palkansaajista. Palkkatiedustelujen perusteella osuus on puolestaan 79.3 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on kaikkiaan 36600 palkansaajaa vuonna 2004. Alan palkansaajista 90.5 % työskentelee vähintään 30 hengen yrityksissä.

Työnantajien edustajia alalla ovat Kemianteollisuus ry ja Kumiteollisuus ry. Työntekijäliitto sopimuksissa on Kemianliitto ja toimihenkilöliitto Toimihenkilöunioni. Kemian sopimuksen kanssa päällekkäinen sähkömiesten sopimus ei ole yleissitova.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Kumiteollisuuden työehtosopimus Kumiteollisuus ry Kemianliitto ry	6/02	20	2000	2200	90.9
Kumiteollisuuden toimihenkilöiden työehtosopimus Kumiteollisuus ry Toimihenkilöunioni TU ry	4/12	20	280	370	75.7
Öljy-, maakaasu- ja petrokemian teollisuuden tes Kemianteollisuus ry Kemianliitto ry	5/02	10	1727	2109	81.9
Kemian perusteollisuuden työehtosopimus Kemianteollisuus ry Kemianliitto ry	4/02	52	4220	4400	95.9
Kemianalan toimihenkilösopimus Kemianteollisuus ry Toimihenkilöunioni TU ry	6/03	280	9200	10200	90.2
Muovi- ja kemian tuoteteollisuuden työehtosopimus Kemianteollisuus ry Kemianliitto ry	4/12	192	7656	13250	57.8
Kemianteollisuus ry:n, Kumiteollisuus ry:n ja Sähköliiton välinen sähköalantyöntekijöiden tes Kemianteollisuus ry, Kumiteollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry	2 4/12	17	80	(695)	11.5
Yhteensä			25163	32529	77.4

5.1.7.2 RAKENNUSTUOTETEOLLISUUS

Työehtosopimustarkastelun perusteella alan palkansaajista on järjestäytyneiden yritysten palveluksessa 81.7 %. Vastaava osuus on yritysrekisteri- ja palkkatiedusteluaineistossa 105 %. Palkansaajia alalla on sen mukaan kaikkiaan 15200 vuonna 2004, joten se on sama kuin tes-aineistossa. On ilmeistä, että EK:n palkkatiedusteluissa toimialaluokitus ei vastaa tällä alalla täysin tilastokeskuksen toimialaluokitusta. Syynä voi olla vaikea erottelu rakentamisen ja rakennustuoteteollisuuden toimialojen välillä.

Alan palkansaajista 84.4 % on työssä vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä. Työntajia alalla edustavat Rakennusteollisuus RT ry, Kulutustavara- ja erikoistuoteteollisuus ry ja Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto ry. Tässäkään sähkömiesten sopimus ei ole yleissitova.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Lasikeraamisen teollisuuden työehtosopimus Kulutustavara- ja erikoistuoteteollisuus KET ry Kemianliitto ry	5/09	32	3600	4194	85.8
Lasikeraamisen teollisuuden toimihenkilöitä koskeva Kulutustavara- ja erikoistuoteteollisuus KET ry Toimihenkilöunioni TU	5/09	32	700	815	85.9
Lasitus-, rakennuslasitus- ja lasinjalostusalan tes Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto ry (SY) Kemianliitto ry	4/12	65	530	1150	46.1
Rakennustuoteteollisuuden kivipohjaista rakennus- tuoteteollisuutta koskeva työehtosopimus Rakennusteollisuus RT ry Rakennusliitto ry	6/12	180	6500	7730	84.1
Rakennusaine- ja betoniteollisuuden toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Rakennusteollisuus RT ry Toimihenkilöunioni TU ry	6/12	180	1401	1667	84.0
Lasikeraamisen teollisuuden sähkömiesten tes Kulutustavara- ja erikoistuoteteollisuus KET ry Sähköalojen ammattiliitto ry	2 6/11	34	40	80	50.0
Yhteensä			12771	15636	81.7

5.1.8 TEKNOLOGIATEOLLISUUS

Alan sopimukset ovat varsin laajoja ja sitä on tarkasteltava kokonaisuutena. Yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehtyjen ilmoitusten mukaan alan palkansaajista on 83.3 % järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa. Palkkailmoitusaineiston perusteella osuus on 85.3 % alan 189000 palkansaajasta. Vähintään 30 hengen yrityksissä työskentelee 82.2 % palkansaajista.

Alan hallitseva työnantajajärjestö on Teknologiateollisuus ry. Työntekijöitä edustavat lähinnä Metalliliitto ja Puu- ja erityisalojen liitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni. Teknologiateollisuudessa ylemmillä toimihenkilöillä on oma erillinen sopimuksensa, jossa palkansaajia edustaa YTN, akavalainen Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Teknologiateollisuuden työehtosopimus Teknologiateollisuus ry Metallityöväen Liitto ry	4/12	-	83700	99904	83.8
Teknologiateollisuuden (Metalliteollisuuden) tes öehtosopimus Teknologiateollisuus ry Toimihenkilöunioni TU ry	4/12	-	21500	25662	83.8
Teknologiateollisuuden ylempien toimihenkilöiden t. Teknologiateollisuus ry Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö YTN ry	4/12	-	51200	61112	83.8
Pelti- ja teollisuuseristysalan työehtosopimus Metalliteollisuudenharjoittajain Liitto (MTHL:n Työnantajat ry) Metallityöväen Liitto ry	5/01	77	2050	2600	78.8
Teknologiateollisuuden sähköalan työntekijöiden tes Teknologiateollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry	4/12	-	2300	2745	83.8
Veneenrakennusteollisuuden työehtosopimus Veneteollisuuden Työnantajat ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	5/02	14	828	1722	48.1
Harja- ja sivellinalojen työehtosopimus Työnantajain Yleinen Ryhmä ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	6/03	6	80	137	58.4
Jalometallialan työehtosopimus Työnantajain Yleinen Ryhmä ry Metallityöväen Liitto ry	6/03	8	246	435	56.6
Proteesitehtaita koskeva työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	4 5/07	1	30	80	37.5
Yhteensä			161934	194397	83.3

5.2 ENERGIA-ALA

Työehtosopimusaineiston perusteella laskettu kattavuus on 61.8 %. Palkkatiedusteluissa osuus on 99.5 %. Yritysrekisterin mukaan alalla on 9000 yritysten palveluksessa olevaa palkansaajaa, joista siis lähes kaikki toimivat järjestäytyneissä yrityksissä. Työehtosopimusratkaisussa alalla arvioidaan olevan 11000 palkansaajaa.

Työnantajaosapuolena sopimuksissa on Energiateollisuus ry. Sen jäsenistö koostuu pääosin kunnallisista energialaitoksista. Ne ovat osin osakeyhtiöitä. Alalla on solmittu myös kunnallisia sähkölaitoksia koskeva Energia-alan työnantajayhteisöjen ja kunta-alan liittojen välinen sopimus, joka kattoi työnantajien ilmoituksen mukaan 2500 kunta-alan palkansaajaa vuonna 2004. Nämä eivät sisälly vahvistamislautakunnan alaa koskeviin lukuihin ja ne puuttuvat myös yritysrekisteriaineistosta.

Kunnan energialaitokset ovat yhtiöitymässä ja sen myötä siirtymässä tilastoissa yksityiselle sektorille. Tämä prosessi aiheuttanee sen, että uudet kunnan osakeyhtiöt eivät sisälly samassa määrin vuoden 2004 yritysrekisterissä yksityiselle sektorille kuin työnantajaliittojen ilmoitukset. Esim. vuonna 2004 yritysrekisterin mukaan kunnan omistamissa energia-alan yrityksissä toimi 3500 palkansaajaa, mikä on enemmän kuin työnantajien ilmoitus vahvistamislautakunnalle. Toisaalta taas vahvistamislautakunnan esittämä alan palkansaajien määrä, 11000, perustuu vuoden 2002 työssäkäyntitilaston alan palkansaajien määrään, 14300. Vuonna 2004 työssäkäyntitilaston mukaan alalla oli 12950 palkansaajaa.

Alan yritykset lienevät varsin yleisesti järjestäytyneitä myös sen perusteella, että vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä alalla toimii 85.6 % palkansaajista.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Energia-alan toimihenkilöiden työehtosopimus Energiateollisuus ry Toimihenkilöunioni TU, Suomen Konepääallystöliitto	3/12	120	3200	5720	55.9
Energia-alan työehtosopimus Energiateollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry	3/12	120	3300	5280	62.5
Energia-alan (metalli) työehtosopimus Energiateollisuus ry Metallityöväen Liitto ry	2	4/03	97	300 (5280)	5.7
Yhteensä			6800	11000	61.8

5.3 RAKENNUSALA

Kaikkiaan rakennusalalla on yritysrekisterin mukaan palkansaajia 117300 vuonna 2004. Heistä 45.3 % toimii järjestäytyneissä ja 46.9 % vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä. Yritysrekisterin mukaan rakennusalalla palkansaajia on noin 23000 enemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmassa.

5.3.1 MAA- JA VESIRAKENTAMINEN

Maa- ja vesirakentamisen toimialalla on useita sopimuksia, joista asfalttialan sopimuksen lisäksi yleissitova on Maarakentajien Keskusliiton ja Rakennusliiton välinen sopimus. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on palkansaajista 62.9 % työehtosopimustarkastelun perusteella. Palkkailmoitustiedoista ei voi laskea vastaavaa osuutta, koska toimialajaottelu ei ole tarpeeksi tarkka. Yritysrekisterin 2004 mukaan alalla on vähintään 30 hengen yrityksissä 60.6 % palkansaajista. Koneyrittäjien liiton pääsopimus on metsäalalla.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Asfalttialan työehtosopimus Asfalttiliitto ry Rakennusliitto ry	5/09	12	1125	1400	80.4
Maa- ja vesirakennusalan työehtosopimus Suomen Maarakentajien Keskusliitto ry Rakennusliitto ry	3/08	-	7300	15170	48.1
Maarakennusalan työehtosopimus Koneyrittäjien liitto ry (SY) Rakennusliitto ry	2 3/02	-	600	(15170)	4.0
Tienhoitoalan työntekijöitä koskeva työehtosopimus 2 Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry	5/01	1	1400	(14600)	9.6
Yhteensä			10425	16570	62.9

5.3.2 TALONRAKENNUS

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmien perusteella alalla on järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa 53.1 % palkansaajista. Yritysrekisteritietojen mukaan vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä toimii 42.4 % palkansaajista. Tässäkään tilastoista ei voi laskea järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa palkkailmoitustietojen perusteella olevien palkansaajien osuutta.

Alan sopimuksissa on mukana lukuisia eri työnantajaliittoja. Pääsopimuksessa työnantaja edustaa Rakennusteollisuus ry. Työntekijöitä edustaa Rakennusliitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni. Työnantajapuolella perustettiin vuonna 2004 Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto, TIKLI, johon liittyivät talonrakennuksesta sähkö- ja LVI-alat.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Rakennusalan työehtosopimus Rakennusteollisuus RT ry Rakennusliitto ry	3/01	318	15000	36185	41.5
Rakennusalan toimihenkilöiden työehtosopimus Rakennusteollisuus, Maarakent. Keskusliitto, Asf.liitto, Kattol. Toimihenkilöunioni TU ry	3/02	-	7500	11400	65.8
Talotekniikka-alan LVI-toimialan työehtosopimus Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Rakennusliitto ry	1/12	-	4717	8400	56.2
Talotekniikka-alan sähköasennustoimialan tes Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Sähköalojen ammattiliitto ry	2/12	49	5550	8820	62.9
Talotekniikka-alan toimihenkilöiden työehtosopimus Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Toimihenkilöunioni TU ry	3/02	330	3000	5192	57.8
Lattianpäällystysalan työehtosopimus Lattian- ja seinänpäällysteliitto ry Rakennusliitto ry	5/11	69	800	1200	66.7
Maalausalan työehtosopimus urakkahinnoitteluineen Suomen Maalarimestariliitto ry Rakennusliitto ry	6/11	294	3000	3800	78.9
Vedeneristysalan työehtosopimus Kattoliitto ry Rakennusliitto ry	5/04	34	900	1200	75.0
Yhteensä			40467	76197	53.1

5.4 KAUPPA

5.4.1 AUTOKAUPPA

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuudeksi saadaan 58%.

Palkkatiedusteluaineistossa autokaupan osalla järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on moottoriajoneuvojen kaupassa, huollossa ja huoltamotoiminnassa kaikkiaan 54.8 %. Autokaupassa osuus on 78.2 %, varaosakaupassa 45.1 %, huollossa 12 % ja huoltamotoiminnassa 61.8 %. Yritysrekisterin mukaan alalla toimii vähintään 30 hengen yrityksissä 52.2 % 34000 palkansaajasta.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Auto- ja konekaupan työehtosopimus Autoalan Keskusliitto ry Auto- ja Konealan Unioni AKU ry, Metalliliitto	5/03	832	6316	11100	56.9
Autoalan teknisiä toimihenkilöitä koskeva tes Autoalan Keskusliitto ry Toimihenkilöunioni TU ry	5/09	781	1603	2800	57.3
Auto- ja konekorjaamoalan työehtosopimus Autoalan Keskusliitto AKL ry Metallityöväen Liitto ry	5/03	832	7250	12774	56.8
Autonrengasalan työehtosopimus Autonrengasliitto ry Kemianliitto ry	4/12	82	1200	1286	93.3
Huoltokorjaamoiden työehtosopimus Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry	3/09	183	770	1600	48.1
Yhteensä			17139	29560	58.0

5.4.2 VÄHITTÄIS- JA TUUKKAUPPA

Työehtosopimusten yleissitovuusratkaisujen perusteella kaupan alan palkansaajista 55.2 % on työssä järjestäytyneissä yrityksissä. Palkkailmoitusten mukaan osuus on 69.3 % eli huomattavasti suurempi. Tukkukaupassa osuus on 48.4 ja vähittäiskaupassa 84.9 %. Yritysrekisterin mukaan alalla on kaikkiaan 187000 palkansaajaa ja järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa palkansaajia on kaikkiaan 130000. Palkansaajien määrä on siten työnantajien palkkatilastoissa 30000 henkeä suurempi kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehdyissä ilmoituksissa.

Alalla on runsaasti tilapäistä ja osa-aikaista työvoimaa, mikä nostaa juuri palkkailmoituksiin sisältyvien palkansaajien määrää. Tilastokeskuksen mukaan vähittäiskaupassa 23 % palkansaajista työskenteli alle 30 tuntia viikossa vuonna 2004. Alalla on lisäksi runsaasti kausivaihteluja.

Tukkukaupassa vähintään 30 henkeä työllistävissä yrityksissä toimii 57% palkansaajista. Vähittäiskaupassa vastaava osuus on 60.2 %. Alan pääsopimus on Suomen Kaupan Liiton ja Palvelualojen ammattiliiton välinen.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Kaupan työehtosopimus Suomen Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	4/12	2500	85000	157211	54.1
Varasto- ja kuljetusesimiesten työehtosopimus Suomen Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	4/12	100	1700	2500	68.0
Vähittäiskaupan esimiesten työehtosopimus Suomen Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	3 5/12	250	3700	8100	45.7
Kaupan Työnantajaliiton ja Palvelualojen ammatti- liiton välinen kaupan automiesten työehtosopimus Suomen Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 3/06	-	210	(1600)	13.1
Apteekkien työntekijöiden työehtosopimus Apteekkien Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	5/02	601	3000	3623	82.8
Farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimus Apteekkien Työnantajaliitto ry Suomen Farmasialiitto ry	5/02	601	4500	5445	82.6
Optikoiden työehtosopimus Suomen Kaupan Liitto ry Suomen Optikoiden Ammattiliitto r.y.	5/09	15	500	900	55.6
Kotitalouskone- ja kodintekniikkahuoltoa sekä palveluautomaattialaa koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 5/04	-	100	955	10.5
Yhteensä			98710	178734	55.2

5.5 MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

Alan sopimukset ovat Suomen Hotelli- ja Ravintolaliiton sekä Palvelualojen ammattiliiton välisiä. Työnantajaliiton jäsenyritysten palveluksessa on 91.8 % palkansaajista työehtosopimustarkastelun perusteella. Palkkatiedustelujen perusteella laskettu vastaava osuus on selvästi pienempi, 73.4 %. Vähintään 30 hengen yrityksissä toimii 48.7 % alan palkansaajista.

Palkka- ja yritystilastojen mukaan alalla oli vuonna 2004 43500 palkansaajaa, joista järjestäytyneiden, EK:n jäsenten, palveluksessa 31900. Alalla on paljon osa-aikaisia työntekijöitä ja lyhyitä työsuhteita, mikä aiheuttanee osaltaan epävarmuutta ilmoituksissa. Ero järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrissä (17000) ei kuitenkaan selity tilastoinnin eroilla. Yleensä palkkailmoituksissa olevien lukujen pitäisi olla suurempia kuin yleissitovuuden vahvistautumislautakunnalle ilmoitettujen lukujen.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Majoitus- ja ravitsemisalan työntekijöiden tes Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	5/03	2200	40000	43557	91.8
Majoitus- ja ravitsemisliikkeiden esimiehiä ja vastaavia hoitajia koskeva työehtosopimus Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	5/03	2200	9000	9800	91.8
Yhteensä			49000	53357	91.8

5.6 LIIKENNE

5.6.1 RAUTATIELIIKENNE

Koko rautatieala on järjestäytynyt VR:n yhtiöiden hallitsemaan työnantaja-liittoon, Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry. Sen ja JHL:n ja Pardian väliset sopimukset eivät ole yleissitovia ja ovat päällekkäisiä toisten sopimusten kanssa. Muutoin sopimukset ovat yleissitovia ja varsin kattavia.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Rautatiealan työehtosopimus Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry Rautatieläisten Liitto ry	4/02	4	6018	6500	92.6
Veturimiestehtäviä rautatieliikenteessä koskeva tes Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry Veturimiesten liitto r.y.	5/03	1	1948	1948	100.0
Asiakaspalvelua, liikenteenhoitoa ja -ohjausta sekä hallinnollisia ja muita toimistotehtäviä koskeva Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry Rautatievirkamiesliitto ry	4/12	4	1643	1900	86.5
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry:n ja Valtion Yhteisjärjestö VTY:n välinen korjaamoalan Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry JHL ry	2 4/04	1	367	(13162)	2.8
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry:n ja Pardia ry:n välinen korjaamoalan työehtosopimus Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry Palkansaajajärjestö Pardia ry	2 2/12	1	91	91	100.0
Yhteensä			10067	10439	96.4

5.6.2 MUU LIIKENTEEN TOIMIALA, VARASTOINTI JA RAHTAUS

Muilla henkilö- ja tavaraliikenteen toimialoilla on yritysrekisterin mukaan 86400 palkansaajaa vuonna 2004. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa heistä on palkkailmoitusten perusteella 42.3 % ja vähintään 30 hengen yrityksissä 56.6 %. Luvuissa on mukana myös vesiliikenne, jossa toimii yritysrekisterin mukaan 7700 palkansaajaa. Yleissitovuusratkaisuissa ei ole käsitelty vesiliikenteen henkilö- eikä tavaraliikenteen sopimuksia.

Lentoliikenteessä lähes kaikki palkansaajat toimivat järjestäytyneissä yrityksissä. Alan työnantajaliitossa, Palvelualojen Toimialaliitossa, on tällä hetkellä kaksi alalla toimivaa jäsentä, Finnair ja Blue1. Myös säännöllinen linja-autoliikenne on korkeasti järjestäytynyt. Taksiliikenteessä yritykset ovat pieniä ja työnantajien järjestäytyminen on ehkä siksi vähäistä. Samoin kuorma-autoalalla on paljon pieniä yrityksiä.

Ahtausalalla työnantajia edustaa Satamaoperaattorit ja huolinta- ja varastointialalla Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Jälkimmäinen solmii myös matkatoimistoalan sopimuksen AKT:n jäsenjärjestön, Matkailun Ammattiliitto MAILI:n kanssa. Ala on korkeasti järjestäytynyt myös palkkailmoitusaineiston perusteella. Siinä laskettu järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuus on 87.8 %, kun osuudeksi on yleissitovuusratkaisuissa laskettu 95.9 %.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Linja-autohenkilökunnan työehtosopimus Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	3/09	183	7000	7886	88.8
Autoliikennealojen toimihenkilöitä koskeva tes Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry	5/03	780	2900	3900	74.4
Kuorma-autoalan työehtosopimus Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	3/09	805	10575	25300	41.8
Öljytuote- ja säiliöautoalaa sekä niihin liittyviä toimintoja koskeva työehtosopimus Suomen Säiliöautoliitto ry, Öljytuote ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	6/05	124	1590	2580	61.6
Ahtausalan vakinaisia työntekijöitä koskeva tes Satamaoperaattorit ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	5/07	34	2550	3572	71.4
Ahtausalan ammattityöntekijäkuntaa ja tilapäisiä työntekijöitä koskeva työehtosopimus Satamaoperaattorit ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	5/07	34	350	490	71.4

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Ahtausalan toimihenkilöiden työehtosopimus Satamaoperaattorit ry Toimihenkilöunioni TU ry	5/03	34	300	420	71.4
Ahtausalan työnjohtajien työehtosopimus Satamaoperaattorit ry Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset AHT ry	5/09	34	300	421	71.3
Huolinta-alan toimihenkilöiden työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry	5/04	60	4000	6423	62.3
Huolinta-alan varastoterminaali- ja satamatyön- tekijöitä koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	3/08	60	1400	1977	70.8
Tullaajia ja huolintatyönjohtajia koskeva tes Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset AHT ry	3 5/10	15	80	128	62.5
Matkatoimistoja koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry AKT ry, Matkailun Ammattiliitto MAILI ry	5/04	70	3500	3650	95.9
Lentoliikenteen palveluja koskeva työehtosopimus tä koskeva työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Ilmailualan Unioni IAU ry	6/09	3	3800	3800	100.0
Matkustamohenkilökunnan työehtosopimus (ei vahv.) Palvelualojen Toimialaliitto ry Lentoemäntä- ja stuerttiyhdistys ry	7/02	3	2100	2100	100.0
Terminaalitoimintaa koskeva työehtosopimus Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	3/09	20	500	820	61.0
Suomen Kaupan Liiton, Erityispalvelujen Työnantaja- liiton ja AKT:n välinen Kaupan automiesten tes Suomen Kaupan Liitto ry, Erityisp. Työnant.liitto Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	2 3/06	-	530	1600	33.1
Taksiliikenteen työehtosopimus Taksiliikenteen Työnantajat ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry	2 4/12	260	-	6500	-
Yhteensä			41475	71567	58.0

5.7 POSTI- JA TELELIIKENNE

5.7.1 POSTIN TOIMINTA

Postin toiminta-alalla kaikki ovat järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan alalla on 17500 palkansaajaa vuonna 2004, mikä on selvästi vähemmän kuin vahvistamislautakunnan käyttämä työssäkäyntitilaston luku 27500. Ero aiheutuu postitoiminnan suuresta lyhytaikaisten työsuhteiden määrästä. Tähän viittaa myös se, että postialan työntekijät ilmoittavat alan potentiaalisten jäsenten määräksi 17500 ja järjestäytymisasteeksi liki 80 % vuonna 2004 (Ahtiainen, 2006).

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Viestinvälitys- ja logistiikka-alan työehtosopimus	4/12	2	20490	27581	74.3
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI					
Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry					

5.7.2 PUHELIN- JA TIETOLIIKENNE

Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliiton, TIKLI:n, vahvistamislautakunnalle antaman ilmoituksen perusteella arvioitu liiton jäsenten palveluksessa olevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden osuus tietoliikenteen palkansaajista on 79.1 %. Palkkailmoitusten perusteella sopimusosalalle on sijoitettu muiden alojen palkansaajia, eikä vertailu ole luotettava. EK:n palkkailmoitusten perusteella toimialan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrä on 24700, mikä ylittää alan palkansaajien sekä yritysrekisterissä että työssäkäyntitilastossa tilastoidun määrän. Yritysrekisterin mukaan teleliikenteessä on 19300 palkansaajaa, mikä vastaa vahvistamislautakunnan laskelmia.

Puhelin- ja tietoliikenteessä vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä toimii yritysrekisterin mukaan 95.1 % palkansaajista. TIKLI:n jäsenistössä on runsaasti puhelinyhtiöitä ja voinee olettaa, että alalla työehtosopimusten kattavuus on korkeampi kuin tässä laskettu 79.1 %. Yhtenä syynä on se, että tietotekniikan palvelualalle sijoitetun TIKLI:n ja Metalliliiton, Toimihenkilöunionin ja YTN:n välinen sopimus koskee myös tietoliikenteen sopimusala.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Tietoliikenne- ja informaatiotekniikka-alan tes	4/12	85	4500	5700	78.9
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI					
Sähköalojen ammattiliitto ry					
Tietoliikenne- ja informaatiotekniikka-alan tes	3/12	85	11000	13900	79.1
toimihenkilöille					
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI ry					
Toimihenkilöunioni TU ry, YTN					
Yhteensä			15500	19600	79.1

5.8 RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA

Rahoitus- ja vakuutusalaalla järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuus on kaikkiaan 89.8 % yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle annettujen ilmoitusten perusteella. Työnantajien palkkatiedustelujen mukaan osuus on 89.5 %. Vähintään 30 hengen yrityksissä alalla työskentelee 83.2 % palkansaajista, joita on alalla yritysrekisterin mukaan yhteensä 41500 vuonna 2004.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Rahoitusalan työehtosopimus Pankkialan Työnantajaliitto ry, Finanssityönantajat Ammattiliitto SUORA ry, YTN ry	4/10	345	24500	28600	85.7
Rahoitusalan siivoojia koskeva työehtosopimus Pankkialan Työnantajaliitto ry Finanssityönantajat Ammattiliitto Suora ry	6/11	344	25	35	71.4
Vakuutusalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus 5/03 Vakuutusalan Työnantajayhdistys, Finanssityönant. Vakuutusväen Liitto VvL ry	5/03	95	13500	13724	98.4
Yhteensä			38025	42359	89.8

5.9 KIINTEISTÖPALVELUT, LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT

Työnantajien yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle ilmoittamien tietojen mukainen työehtosopimusten kattavuus on 68 %. Tilastokeskukseen toimitettujen palkkatietojen perusteella osuus on 52.2 %. Yritysrekisterin mukaan alalla on kaikkiaan 176000 palkansaajaa, mikä on 34000 enemmän kuin yleissitovuuslaskelmissa. Vähintään 30 hengen yrityksissä työskentelee 59 % palkansaajista.

Alan suurimpia työnantajaliittoja ovat Kiinteistöpalvelut ry, Palvelualojen Toimialaliitto ry, Suunnittelu- ja Konsulttitoimistojen Liitto SKOL ry, Tietoalojen Liitto ry ja Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Työntekijäliittona on yleisimmin Palvelualojen ammattiliitto ja toimihenkilöitä edustavat lähinnä Toimihenkilöunioni ja Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO. Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö, YTN, solmii konsulttialan sopimuksen SKOL:n kanssa.

		tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Kiinteistöpalvelualan työntekijöitä koskeva tes Kiinteistöpalvelut ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		5/12	300	27000	38600	69.9
Talonmiehen työtä ja siivousta koskeva tes Kiinteistöpalvelut ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		5/03	350	3000	6000	50.0
Kiinteistöpalvelualan toimihenkilöitä koskeva tes Kiinteistöpalvelut ry Toimihenkilöunioni TU ry		5/03	350	2000	3745	53.4
Vartiointialan työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		6/02	24	4500	6355	70.8
Palvelualojen Toimialaliiton toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Toimihenkilöunioni TU ry	2	5/02	95	5000	12400	40.3
Tilitoimistoja koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Erityisalojen toimihenkilöliitto ERTO, TU ry	2	6/12	282	2200	6900	31.9
Luottotieto- ja perintäalan työehtosopimus Erityispalveluiden Työnantajaliitto ry Ammattiliitto SUORA ry		5/03	10	700	868	80.6
Rahankäsittelypalvelut-alan työehtosopimus Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry, PAM ry	4	4/12	2	930	(4500)	20.7
Kopio- ja tulostusalaan koskeva työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		5/01	15	350	600	58.3
Kuvanvalmistamoita koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		5/03	10	550	574	95.8
Suunnittelu- ja konsulttialan toimihenkilöiden tes Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL ry Toimihenkilöunioni TU ry		4/12	252	3300	5430	60.8
Suunnittelu- ja konsulttialan ylempien toimihenki- löiden työehtosopimus Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL ry Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö YTN ry		4/12	252	7700	12670	60.8
Työvoimanvuokrausalan taloushallinto-, tietojen- käsittely- ja toimistotehtävissä olevia vuokra- toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry		5/10	140	5600	6000	93.3

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Videovuokrausalan työehtosopimus Videoliikkeiden Liitto ry Videoalan Clubi ry	5/02	29	1100	1350	81.5
Puhelinpalveluja ja yhteyskeskuksia koskeva tes Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 5/12	70	2800	8000	35.0
Tietotekniikan palvelualan työehtosopimus Tietoalojen Liitto ry Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry	6/03	170	20000	31608	63.3
Tietoalan työehtosopimus Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Metalliliitto , Toimihenkilöunioni TU ry, YTN	2 5/03	48	9700	(55000)	17.6
Tietotekniikan palveluyritysten teknisiä toimi- henkilöitä koskeva työehtosopimus Tietoalojen Liitto ry Toimihenkilöunioni ry	2 6/02	170	400	1253	31.9
Yhteensä			96830	142353	68.0

TIKLI:n ja Metalliliiton, Toimihenkilöunionin ja YTN:n välinen sopimus koskee tietotekniikan palvelualan lisäksi osin myös tietoliikennealan sopimuspiiriin kuuluvia. Sopimus on päällekkäinen sekä tietoliikennealojen sopimusten että tietojenkäsittelyalan sopimusten kanssa eikä se ole yleissitova.

Tietotekniikan palvelualoilla työskenteli yritysrekisterin mukaan 36000 palkansaajaa vuonna 2004, mikä on hieman enemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan arvio tietualan palkansaajien kokonaismäärästä (31600). Ero johtuu siitä, että ylemmät toimihenkilöt, työnantajan arvion mukaan n. 10 % palkansaajista, on poistettu tes-luvuista. Atk-laitteiden korjauksen ja huollon 800 palkansaajaa eivät sisälly kumpiinkaan lukuihin.

Tietotekniikan palvelualalla vuonna 2004 vähintään 30 hengen yrityksissä, 175 yritystä, toimii 72.6 % alan palkansaajista. Alalla on yrityksiä kaikkiaan 4400, joten valtaosa yrityksistä on pieniä usein muutaman hengen yrityksiä, jotka eivät ole järjestäytyneet. Tietoalan Liitossa on n. 170 jäsentä. Suurimpia yrityksiä alalla ovat WM-DATA, Fujitsu-Services ja Tietoenator, joiden henkilöstö Suomessa on yhteensä liki 10000 eli yli neljännes alan palkansaajista.

5.10 KOULUTUS

Yksityisellä koulutusalailla on yleissitovuusratkaisujen perusteella 24000 palkansaajaa, joista 75.1 % toimii järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan alalla on 7700 palkansaajaa, joten ero luvuissa on suuri.

Sopimusten työnantajaosapuolena ovat Yksityisen Opetusalan Työnantajaliitto, Erityispalvelujen Työnantajaliitto ja Palvelulaitosten työnantajayhdistys. Työntekijäpuolella sopimuksissa ovat mukana lähinnä STTK:n Julkisa ja yksityisalojen toimihenkilöliitto, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja akavalainen Opettajien Ammattijärjestö OAJ.

Yksityisen Opetusalan Työnantajaliiton jäseniä ovat yksityiset oppilaitokset, peruskoulut, lukiot, kansalaisopistot yms, ammatilliset perus- ja erityisoppilaitokset, musiikkioppilaitokset ja ammattikorkeakoulut. Näiden yhtiömuodot saattavat vaihdella ja eron palkansaajien kokonaismäärissä saattaa selittää se, että palkkatilastoinnissa ovat mukana vain lähinnä osakeyhtiömuotoiset oppilaitokset. Erottelu yksityisen ja julkisen sektorin välillä on alalla kuitenkin yleisesti hankalaa.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Yksityistä opetusalaa koskeva työehtosopimus Yksityisen Opetusalan Työnantajaliitto ry Jyty ry, OAJ ry, JHL ry	4/12	262	13841	20750	66.7
Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten tes Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry OAJ ry, Jyty ry, JHL ry	5/12	14	1600	2100	76.2
Liikenneopettajien työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry	5/04	130	550	1116	49.3
Palvelulaitosten työnantajayhdistyksen opetusalan 2 Palvelulaitosten työnantajayhdistys ry Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry	5/12	12	2000	(20756)	9.6
Yhteensä			17991	23966	75.1

5.11 TERVEYDENHUOLTO- JA SOSIAALIPALVELUT

Terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa julkisen ja yksityisen sektorin merkitys on muuttumassa ja ero ulkoistamisen myötä hämärtyvässä. Yritysrekisterin mukaan yritykset työllistivät alalla 23000 palkansaajaa vuonna 2004. Se on taas selvästi vähemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa, 55300.

Palkkailmoitusten perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta ei voi tilastoista luotettavasti laskea. Ilmoitusten mukaan heitä on alalla 28000 eli enemmän kuin yritysrekisterin ilmaisema palkansaajien määrä. Osuus on joka tapauksessa korkea ja tukee yleissitovuusratkaisuista laskettua osuutta, 90.8 %.

Keskeisiä alan työnantajaliittoja ovat Terveyspalvelualan Työnantajaliitto ja Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto. Terveyspalvelualan Työnantajaliiton jäsenet koostuvat lähinnä lääkäriasemista, sairaaloista, kuntoutuslaitoksista ja terveyskylpylöistä, terveyspalveluja antavista vanhainkodeista sekä laboratorio-, fysioterapia- ja röntgenalan yrityksistä.

Sosiaalialan Työnantaja- ja toimialaliitossa jäsenyönantajista noin 56 % on yritysmuotoisia ja noin 44 % yleishyödyllisiä yhteisöjä. Yleishyödylliset yhteisöt työllistävät liiton vahvistamislautakunnalle antaman tiedon mukaan vuonna 2006 noin 60 % ja yritysmuotoiset 40 % työntekijöistä. Yritysten työllistämien palkansaajien määrä olisi siten jäsenyritysten (sopimuksen piirissä jäsenten palveluksessa kaikkiaan 20500 palkansaajaa) palveluksessa 8200 ja yhteisöjen palveluksessa 12300 palkansaajaa. Näin siis yleishyödyllisten yhteisöjen puuttuminen yritysrekisterin luvuista selittänee valtaosan tilastoeroista.

Palkansaajia edustavat lähinnä julkisen sektorin toimihenkilöliitot, TSN (Tehyn, Suomen Lähi- ja Perushoitajaliiton ja ERTOn muodostama neuvottelujärjestö), Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty. Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö, Juko, on akavalaisten liittojen muodostama neuvottelujärjestö. Talentia on akavalainen Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Tekniikan ja peruspalvelujen neuvottelujärjestö KTN on taas STTK:n kunta-alan teknisten ja terveydenhoitajien edunvalvontajärjestö.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Terveyspalvelualan työehtosopimus Terveyspalvelualan Liitto ry Terveys- ja sosiaalialan neuvottelujärjestö TSN ry	3/12	196	14080	16606	84.8
Hammaslaboratorioalan työehtosopimus Hammaslaboratorioliitto ry (SY) Toimihenkilöunioni TU ry	6/09	115	160	340	47.1
Sairaankuljettajia koskeva työehtosopimus Suomen Sairaankuljetusliitto (SY), Terveyspalvelualan Liitto ry Tehy ry	5/02	192	1700	1064	159.8
Yksityisen sosiaalialan palveluyksiköitä koskeva työehtosopimus Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto ry Jyty-Pardia neuvottelujärjestö, TSN, JHL, Talentia	4/12	892	20578	36000	57.2
Työkeskuksia ja sosiaalisiksi yrityksiksi muuttu- neita työkeskuksia koskeva työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry	5/12	18	700	1300	53.8
Palvelulaitosten työnantajayhdistyksen ja TSN:n välinen sosiaalialaa koskeva työehtosopimus Palvelulaitosten työnantajayhdistys ry Terveys- ja sosiaalialan neuvottelujärjestö TSN ry	2 7/01	-	3800	(-)	-
Palvelulaitosten työnantajayhdistyksen tes Palvelulaitosten työnantajayhdistys ry Juko ry(AKAVA-JS),Jyty ry, JHL ry, OAJ ry, KTN (Tekniikan ja peruspalvelujen neuvottelujärjestö)	2 4/04	-	9200	(83700)	11.0
Yhteensä			50218	55310	90.8

5.12 MUUT YHTEISKUNNALLISET JA HENKILÖKOHTAISET PALVELUT

Työehtosopimuksia yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen toimialalla ovat yksityisellä sektorilla tehneet melko pienet ja erilaiset alat. Sopimuksia on runsaasti elokuva- ja näyttämötaiteissa ja musiikin esittämisessä sekä muissa kulttuuri ja viihdepalveluissa. Näiden lisäksi yleisistovia sopimuksia on bingoalalla, hiusalalla ja pesulatoiminnassa. Sopimusten piirissä on kaikkiaan 13600 alojen kaikkiaan 19200 palkansaajasta eli 71.2 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on 28400 palkansaajaa, joista järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on palkkailmoitusten perusteella 16500, 58.2 %.

Vähintään 30 hengen yrityksissä alalla työskentelee 53.2 % palkansaajista, joten ala koostuu suurelta osin melko pienistä yrityksistä.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Elokuvateattereita koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	5/06	5	575	588	97.8
Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry, Suomen Journalistiliitto ry	2 5/04	10	100	2000	5.0
Elokuvanäyttelijöitä koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Suomen Näyttelijäliitto ry	2 4/10	15	100	-	-
Näyttelijöiden teatterityöehtosopimus Suomen Teatteriliitto ry Suomen Näyttelijäliitto ry	4/12	27	1137	1379	82.5
Ravintolamuusikkoja koskeva työehtosopimus Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto Suomen Muusikkojen Liitto ry	5/12	-	-	-	-
Tanssinopettajien työehtosopimus Suomen Tanssioppilaitosten Liitto ry Suomen Tanssitaiteilijain Liitto STTL ry	6/05	63	485	589	82.3
Teatterialan työehtosopimus Suomen Teatteriliitto ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry	4/12	27	757	1362	55.6
Teatteritanssin työehtosopimus Suomen Teatteriliitto ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry	4/12	27	306	643	47.6
Vakinaisten teatterimuusikkojen työehtosopimus Suomen Teatteriliitto ry Suomen Muusikkojen Liitto ry	2 5/02	27	11	131	8.4

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Tilapäisten teatterimuusikkojen työehtosopimus Suomen Teatteriliitto ry Suomen Muusikkojen liitto ry	5/02	27	325	666	48.8
Museoita koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK ry	2 3/12	12	95	351	27.1
Bingotyöntekijöitä koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	5/03	46	330	550	60.0
Tekstiilihuoltoalan työehtosopimus Yleinen Teollisuusliitto, Suomen Pesuteollisuusl. Kemianliitto	6/02	250	2000	2235	89.5
Hiusalan työehtosopimus Suomen Hiusyrittäjät ry (SY) Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	6/06	1326	2600	2286	113.7
Suomen Muusikkojen liitto ry:n ja Palvelulaitosten 2 työnantajajyhdistys ry:n välinen muusikoita koskeva Palvelulaitosten työnantajajyhdistys ry Suomen Muusikkojen liitto ry	4/04	2	204	500	40.8
Hiihtokeskusalan työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	4/12	32	600	1000	60.0
Sosiaalialan järjestöjä koskeva työehtosopimus Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto ry Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry	5/09	164	3339	4000	83.5
Urheilujärjestöjä koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry JHL ry	3 5/10	50	700	900	77.8
Yhteensä			13664	19180	71.2

5.13 ALKUTUOTANTO

Alkutuotannossa, johon sisältyvät tässä myös turvetuotanto ja malmikavokset, on yleissitovuusratkaisujen perusteella 41900 palkansaajaa ja heistä 27100 (64.8 %) työskentelee järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Alkutuotanto ei sisälly palkkatilastointeihin. Yritysrekisterin mukaan alalla on palkansaajia 18400. Tilastointiperusteet voivat vaihdella alalla hyvinkin suuresti kausivaihtelujen takia, mikä selittänee eroa ainakin osittain. Vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä on työssä 35.7 % palkansaajista. Luvut eivät sisällä yrittäjiä.

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Seminologien ja keinosiemennysasemien tes Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Maataloustoimihenkilöjärjestöjen liitto ry	5/06	4	500	700	71.4
Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	3/12	723	5326	12120	43.9
Metsäalan työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry, Metsähallitus, Metsäteollisuus, Yksityismetsätal. Työnantajaliitto Puu- ja erityisalojen liitto ry	5/10	220	3431	5000	68.6
Metsäalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Metsäteollisuus ry METO ry - Metsäalan asiantuntijat ry	4/06	30	1600	1900	84.2
Metsäalan toimistotyötä koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty	5/08	14	250	250	100.0
Metsäkeskuksia koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Metsäalan Asiantuntijat ry, Metsänhoitajaliitto ry	4/12	14	900	900	100.0
Metsäkonealan työehtosopimus Koneyrittäjien liitto ry (SY) Puu- ja erityisalojen liitto ry	6/03	1525	3000	3800	78.9
Metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöitä koskeva tes Yksityismetsätalouden Työnantajat ry Metsäalan Asiantuntijat METO ry	3/10	197	1133	1133	100.0
Metsästäjäin Keskusjärjestön ja riistanhoitopiirien henkilökuntaa koskeva työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Metsäalan Asiantuntijat METO ry	6/11	16	58	60	96.7
Neuvonta-alan runkosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Agronomiliitto ry, Jyty ry, Pardia, JHL	4/12	100	2000	2500	80.0

	tietojen ajank.	järj. yrit. lkm	järj. yrit. palk.	pal- kans. alalla	katta- vuus
Puutarha-alan työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	5/10	321	5370	8074	66.5
Viheralan työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	5/10	58	1070	2170	49.3
Taimitarha-alan työehtosopimus Yksityismetsätalouden Työnantajat ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	4/12	6	400	480	83.3
Turkistuotantoalan työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Puu- ja erityisalojen liitto	5/10	58	735	1200	61.3
Turveteollisuuden työehtosopimus Metsäteollisuus ry, Vapo Oy, Kekkilä Oyj, Maaseudun Työnantajaliitto ry Puu- ja erityisalojen liitto ry	4/12	4	440	480	91.7
Turvetuotantoalan työehtosopimus Koneyrittäjien liitto ry (SY) Puu- ja erityisalojen liitto ry	5/12	-	300	540	55.6
Malmikaivosten työehtosopimus Teknologiateollisuus ry Metallityöväen Liitto ry	4/12	4	600	555	108.1
Yhteensä			27113	41862	64.8

6. TYÖEHTOSOPIMUSTEN PIIRIIN KUULUVIEN OSUUS

Työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan ratkaisujen mukaiset ja yritysrekisteri- ja palkkarakennetilastoihin pohjaavat työehtosopimusten toimialoittaiset kattavuusprosentit esitetään taulukossa 2. Luvussa 5 esitetyt tiedot ovat taulukossa muuttumattomina. Taulukossa esitetään lisäksi toimialoittainen vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten työvoimaosuus.

Taulukko 2: Työehtosopimusten kattavuus yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilastojen perusteella

	tes-ratkaisut			palkkarakennetilasto			palkan-saajia vähintään 30 hengen yrit. %	
	palkan-saajia järj. yrit.	palkan-saajat ta-vuus	kat-vuus	palkan-saajia järj. yrit.	palkan-saajat ta-vuus	kat-vuus		
Teollisuus	*	313981	388264	80.9	322955	391050	82.6	82.5
Elintarviketeollisuus		30615	37077	82.6	31857	37035	86.0	83.2
Mekaaninen metsäteollisuus, puusepänteollisuus		21870	36866	59.3	20915	37483	55.7	73.2
Paperi- ja puumassateollisuus		28705	33814	84.9	33180	37232	89.1	98.0
Paino- ja kustannustoiminta		24056	27024	89.0	22721	27156	83.7	73.0
Tekstiiliteollisuus		7555	9005	83.9	6116	9068	76.4	65.0
Kenkä- ja nahkateollisuus		1312	1916	68.5	1632	2057	79.3	72.1
Kemianteollisuus		25163	32529	77.4	29030	36619	79.3	90.5
Rakennustuoteteollisuus		12771	15636	81.7	16113	15225	105.0	84.4
Teknologioteollisuus		161934	194397	83.3	161391	189175	85.3	82.2
Energia-ala		6800	11000	61.8	9088	9133	99.5	85.6
Rakennusala	*	50892	92767	54.9	53125	117322	45.3	46.9
Maa- ja vesirakentaminen		10425	16570	62.9				60.6
Talonrakennus		40467	76197	53.1				42.4
Kauppa	*	115849	208294	55.6	148499	221302	67.1	57.8
Autokauppa ja huolto		17139	29560	58.0	18709	34132	54.8	52.2
Kauppa		98710	178734	55.2	129790	187170	69.3	58.9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta		49000	53357	91.8	31914	43453	73.4	48.7
Liikenne	*	51542	82006	62.9	44691	94968	47.1	
Rautatieliikenne		10067	10439	96.4	8166	8543	95.6	99.9
Muu liikenne, varastointi, rahtaus		41475	71567	58.0	36525	86425	42.3	56.6
Posti- ja teleliikenne	*	35990	47181	76.3				
Postin toiminta		20490	27581	74.3	17562	17562	100.0	100.0
Tietoliikenne		15500	19600	79.1	'	19261		95.1
Rahoitus- ja vakuutustoiminta		38025	42359	89.8	37146	41496	89.5	83.2
Kiinteistö-, tutkimus-, liike-elämän palvelut		96830	142353	68.0	92014	176339	52.2	59.0
Koulutus		17991	23966	75.1	11269	7679	146.8	66.4
Terveystieteiden- ja sosiaalipalv.		50218	55310	90.8	28697	23055	124.5	35.8
Muut yhteiskunnalliset ja henkilöjohtaiset palvelut		13664	19180	71.2	16503	28362	58.2	53.2
Alkutuotanto		27113	41862	64.8	'	18431		35.7
Yhteensä		867895	1207899	71.9	813463	1171721	69.4	66.4
			puuttuvat alat yhteensä		25870	37692	69.4	69.4
					839333	1209413	69.4	69.4

Yleissitovuusratkaisujen perusteella laskettu työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla on 71.9 %. Normaalisitovuuden piirissä on kaikkiaan 867895 palkansaajaa. Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin kuuluu lisäksi 340004 palkansaajaa ja työehtosopimusten piirissä on kaikkiaan 1207899 palkansaajaa vuonna 2004.

Palkkarakennetilastojen ja yritysrekisteritietojen perusteella laskettu työehtosopimusten piirissä olevien palkansaajien määrä on yksityisellä sektorilla kaikkiaan 1209413. Näistä on normaalisitovuuden perusteella työehtosopimusten piirissä 839333 ja yleissitovuuden perusteella 370080. Tämän aineiston mukaan laskettu työehtosopimusten kattavuus on 69.4 %. Palkkarakennetilastoista ei voitu laskea muun tietoliikenne eikä alkutuotannon toimialojen järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määriä. Ne on arvioitu yleisen kattavuuden mukaisiksi.

Voi todeta, että yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilastojen mukaiset työehtosopimusten kattavuusprosentit ja palkansaajien lukumäärät poikkeavat vain vähän toisistaan tarkasteltaessa kaikkia toimialoja yhdessä. Sen sijaan toimialakohtaisia eroja on jonkin verran, mutta ne menevät ristiin.

Palkansaajien lukumäärät ja kattavuusprosentit poikkeavat eri aineistoissa etenkin aloilla, joilla julkisen sektorin osuus on suuri. Näitä ovat terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä koulutus. Varsinkin terveydenhuollossa on tapahtumassa toimintojen ulkoistamista ja yksityistämistä ja ala on kokemassa muutoksia. Eniten eroihin vaikuttanee kuitenkin se, että näillä aloilla toimii paljon yleishyödyllisiä yhteisöjä ja kolmannen sektorin toimijoita, joiden asema julkisen ja yksityisen sektorin välillä on täsmentymätön ja siten ne voivat aiheuttaa tilastoinnin ristiriitaisuuksia.

Suurin puute aineistojen vertailtavuudessa on kuitenkin tilastointitapojen ero. Työssäkäyntitilastossa ovat mukana myös osa-aikaiset. Yritysrekisterissä osa-aikaiset on yhdistetty kokoaikaisiksi työllisiksi ja yksityisen sektorin palkkailmoitusaineistossa mukana ovat osa-aikaisuuksien lisäksi joskus myös tilapäiset työsuhteet erillisinä. Tilastointiero kuvastuu siinä, että työssäkäyntitilaston mukaan yksityisellä sektorilla ja valtionenemmistöisissä yrityksissä on vuonna 2004 kaikkiaan 1381000 palkansaajaa. Yritysrekisterin mukaan palkansaajia on 1223200 eli selvästi vähemmän.

Tilastointiero näkyy toimialojen palkansaajien määrissä varsin selvästi. Aloilla, joilla on paljon osa-aikaisia ja lyhytaikaisia työsuhteita erot luvuissa ovat suurimmat. Näitä ovat kauppa, liikenteen, rahtauksen ja varastoinnin toimiala rautatieliikenne poislukien, majoitus- ja ravitsemistoiminta, rakentaminen sekä kiinteistö-, tutkimus- ja muut liike-elämän palvelut. Näillä aloilla myös työssäkäyntitilaston ja yritysrekisterin yksityisen sektorin palkansaajaluvut poikkeavat eniten toisistaan. Teollisuudessa, rahoitus- ja vakuutus toiminnassa ja energia-alalla luvut ovat taas melko lähellä toisiaan, mikä heijastanee alojen vakiintuneisuutta ja niillä solmittujen työsuhteiden normaalisuutta.

Eroista huolimatta voinee sanoa, että palkkarakennetilastoihin pohjaava aineisto tukee yleissitovuusratkaisuihin kerätyn tutkimuksen keskeisen aineiston tuloksia. Luotettavuutta lisää se, että kattavuus on johdonmukaisesti yhteydessä alan yritys rakenteeseen. Järjestäytyneimpiä ja kattavuudeltaan suurimpia ovat alat, joilla vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa olevien osuus kaikista palkansaajista on suuri ja päinvastoin. Tästä ovat poikkeuksena lähinnä alat, joilla aineistojen toimialaluokittelu ei ole yhdenmukainen. Selvimmin eroja on terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden, energia-alan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan ja alkutuotannon toimialoilla. Useilla toimialoilla luvut ovat yllättävänkin lähellä toisiaan ja ainakin erot toimialojen välillä ovat kattavuuden ja suurten yritysten työvoimaosuuden osalta saman suuntaisia.

Taulukossa 3 on laskettu työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuonna 2004 käyttäen työssäkäyntitilaston palkansaajien määriä. Tilastosta on poistettu yrittäjät, joita on 236200. Valtion ja kunnan palveluksessa olevien katsotaan olevan työehtosopimusten piirissä. Valtioenemmistöiset osakeyhtiöt sisältyvät tässä tutkimuksessa yksityiseen sektoriin. Tutkimuksessa mukana olevilla aloilla on kaikkiaan 1381469 palkansaajaa ja heistä työehtosopimusten piirissä on edellä olevan tarkastelun perusteella 1207899 palkansaajaa. Työehtosopimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuus yksityisellä sektorilla on siten 87.4 %. Kun otetaan mukaan myös julkisen sektorin palveluksessa olevat, saadaan työehtosopimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuudeksi kaikkiaan 91.4 %. Työehtosopimusten ulkopuolella on 173570 palkansaajaa.

Taulukko 3: Työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuonna 2004

	palkan- saajat	työehtosopimuksen piirissä	
		N	%
Valtio	147885	147885	100.0
Kunta	496305	496305	100.0
Valtioenemmistöinen oy	74874		
Yksityinen sektori	1306595		
Tutkimuksessa mukana	1381469	1207899	87.4
Palkansaajat yhteensä	2026159	1852590	91.4

LÄHTEET

Ahtiainen, Lasse (2006): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 2004. Työpoliittinen tutkimus no. 298. Työministeriö, Helsinki 2006.

AKAVAn työmarkkinatutkimus 2001 ja 2004.

Holm, Pasi (2000): Työehtosopimusten kattavuus, palkat ja työllisyys. Kansantaloudellinen aikakauskirja, 96. vsk., 3/2000.

Laukkanen, Erkki (2006): Murroksesta muutokseen. SAK:n järjestötutkimus 2005, peruseräraportti. SAK 2006.

Palkkarakennetilasto 2004. Tilastokeskus.

STTK:n Toimihenkilöbarometri 2001 ja 2005. Helsinki, 2002 ja 2005.

Traxler, Franz & Behrens, Martin (2002): Collective bargaining coverage and extension procedures. *European Journal of Industrial Relations* 4(2), 207-226, 2002.

Työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan muistiot 2001 - 1/2007. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Visser, Jelle (2006): Union membership statistics in 24 countries. *Monthly Labor Review*, 1/2006.

Yritysrekisteri 2004 ja 2005. Tilastokeskus.